

RA Kedingen inv. nr 41

1797 - 1802 (De stukken zijn geexhibeerd te Goor).

Dr. F.H. Racer als advocaat fiscaal van Twenthe, razione officii, aanlegger

contra

Gerrit Jan Hoevink (*1768), **Lambert Fokkers** (*of ten Bosch* *1727) en **Jan Hendrik Cremer** (*1763), gedaagden. In zake vordering tot veroordeling van ieder der gedaagden in de betaling ener boete wegens **verwonding toegebracht aan Jan Hesselink** (*1768) in bijzijn van gedaagden zonder dat daarvan de dader door gedaagden bekend gemaakt is.

N.B. Uit dit proces zijn de nrs 2, 4, 6 en rekeningen gelicht.

20 maart 1802

Inventaris processus inzake dr. F.H. Racer advocaat fiscaal van Twenthe r.o. aanlegger contra Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers, Jan Hendrik Kremers

..... cum doctis A tot H inclus geexhibeert den 17 maart 1798.

5. Duplicq voor de gedaagdens cum docto A geexhibeert den 27 oct. 1798.

6. Triplycq voor den aanlegger geexhibeert den 19 jann. 1799.

7. Quadruplycq voor de gedaagdens geexhibeert den 14 sept. 1799.

8. Rekeningen van den advocaat en procureur fiscaal.

9. Rekeningen voor de gedaagdens en derzelver bediendens die gereserveerd worden over te geven.

Aldus geïnventariseerd en gesloten Goor den 26 april 1800. Wolter Jalink int. rigter, G. Temmink, W. Hulsken

Dezelve enz, cum expensis

Hier op erschienen Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer en verzoeken van den ingedienden eisch cum doctis copie over een termijn van vier weken onder protest van kosten.

Gerigte gehouden Goor den 1 april 1797.

Verwalter rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knappe en Hendrikus Jalink.

Compareeren in deezen gerigte Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer geassisteerd met dr. J. E. Hubert en proc. W. Hulsken welke beide samt en sonders zij comparanten te saamen en ieder in het bijzonder in optima juris forma tot hunne bediendens in deezen ten uiteinde toe met magt van assumtie en substitutie constitueren voordraagende.

Dat zij comparanten voor deezen gerigte door den advocaat fiscaal van Twenthe r.o. zijnde aangesproken om ten profijte van de hoogheid des volks van Overijssel zekere boete te betaalen ter zake van voorgevallene slagerije waaraan zij echter nog part nog deel hebben maar waaromtrent zij ook uit geener handen hoofde convenibel kunnen eracht worden, zij dierhalven voornemens zijn zig daartegen door alle gepaste middelen regtens te verzetten. Dat echter voor en aleeer zig over den eisch eenigermaten, hetzij ten principaalen of in exceptivis en incidentalibus in of uit te laten, vooraf zullen remarqueeren.

Hoe zij van ter zijden zijn ontwaar geworden dat aan den provis. verwalter van het drostamp van Twenthe uit hoofde van eene aan hen gedaene aangave den daader of daders der wonding niet onbekend kunnen zijn en zij het van hun hoogste belang in deezen rekenen om zodaene aangave te zien en dezelve te examineeren; waarom zij te raade zijn geworden om aan den advocaat fiscaal r.o. aanlegger in deezen te provisonneeren of dezelve niet zal kunnen goedvinden om de aanklagte en originali ten fine van visie en zo nodig copie of eene authenticque copie daarvan aan comparanten ten fine van examinatie ter hand te stellen om daarop te kunnen doen en handelen zoals zij met die van hunnen raade zullen vermeenen te behooren in onvermoedelijken contrariend reserveeren, comparanten zig wel degelijk alle middelen regtens die zij na bevind van zaaken ten deesen opzigte zullen moeten in het werk stellen.

Hierop afwachtende comparitie en tegenhandeling dog bij defecte van dien en ander na gedaene aaneysing gedingende tot contumatie en ten profijte van dien tot kost en schadeloose absolutie van deese instantie.

Hierop erschienen proc. G. Pennink als procureur fiscaal van Twenthe en verzoekt van voorendaande reces copie met een termijn van veertien daagen.

Gerigte gehouden Goor den 29 april 1797.

Verwalter Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knape en Hendrikus Jalink.

Gecompareerd in dit gerigte dr. J.H. Jalink als gevolmagtigde van G. Pennink als procureur fiscaal van Twenthe luid volmagt zo bij deezen word vertoond om met het vidimus getekend te worden, zeggende in voldoeninge aan de moratoire handeling van Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokker en Jan Hendrik Cremer alhier te vertonen de aangave waarvan dezelve visie en copie hebbende verzogt, verzoekende dat dezelve met het vidimus moge worden gerekend om vervolgens, nadat parthij daarvan visie en copie zal hebben bekomen door comparanten wederom na zig genomen te worden terwijl comparanten niets prajudiciabel van het geposeerde in voorziene reles van parthij wil gestendigen, verwagtede dat parthij als nu ten spoedigsten zal voorprocedeeren onder protest van kosten. Verzoekende aaneysing van parthij en in cas van uitblijven gedingende tot contumacie ten profijte als na regten cum expensis.

Hier op erschienen proc. Hulsken en verzoekt van voorendaande reces en documenten copie met een termijn van 14 daagen salv.

Gerigte gehouden Goor den 13 may 1797.

Rigter J.A.J. Sloet. Assessoren proc. B.J. Knape en Hendrikus Jalink.

Den termijn in zaake G.J. Hoevink, Lammert Fokker en Jan Hendrik Cremer contra den advocaat fiscaal van Twenthe word voor 14 dagen gecontinueerd salv.

Gerigte gehouden Goor den 27 mey 1797.

Verwalter rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knape en Hendrikus Jalink.

Den termijn in zake G.J. Hoevink cum suis contra adv fisc word voor 14 dagen gecontinueerd salvis.

Gerigte gehouden Goor den 17 juny 1797.

Coram judice J.A.J. Sloet. Assessoren proc. B.J. Knape en dr. Wilhelm Jalink.

Den termijn in zaaken den advocaar fiscaal van Twenthe contra G.J. Hoevink cum suis word voor 4 weken gecontinueerd salv.

Gerigte gehouden Goor den 16 sept. 1797.

Coram judice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knape en Hendrikus Jalink.

Den termijn in zake Lammert Fokkers cum suis contra de fiscaal van Twenthe word voor 4 weken gecontinueerd salvis.

Gerigte gehouden Goor den 14 october 1797.

Coram juduce dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knape en Harmannus Jalink.

Compareerden in dit gerigt dr. J.E. Hubert en proc. Wilhelm Hulsken ten prothocolle bekende bediendens van Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer en exhibeeren heden in termine voorgemelde hunne principalen antwoord cum documento sub A en conclusie als daarbij op en tegens dr. F.H. Racer in qualiteit als advocaat fiscaal van Twenthe hier op afgwagtede onder protest van kosten.

Hier op erschienen proc. G. Pennink in zijne bekende qualiteit en verzoekt van het geexhibeerde antwoord en documenten copie met een termijn van 4 weeken met eisen van kosten.

Gerigte gehouden Goor den 11 november 1797.

Rigter dr. Wilhelm Hulsken. Assessoren proc. Knape en H. Jalink.

Den termijn in zake de proc. fiscaal van Twenthe tegens G.J. Hoevink, Lambert Fokkers en J.H. Cremer word ter instantie van de eerste voor 4 weeken aut. interim geprolongeed salv exp.

Gerigte gehouden Goor den 9 december 1797.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knapé en Hermannus van de Sagekuile.
Den termijn in zake de proc. fiscaal van Twenthe contra G.J. Hoevink, Lambert Fokkers en J.H. Cremer
word ter instantie van de eerste tot den eersten regtdag gecontinueerd salvis expensis.

Gerigte gehouden Goor den 6 jann. 1798.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knapé en Hermannus Jalink.
Den termijn inzake de fiscaal van Twenthe ca Lammert Fokkers, G.J. Hoevink en Cremer word voor 4
weken gecontinueerd salv.

Gerigte gehouden Goor den 3 febr. 1798.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. Knapé en Hermannus Jalink.
Den termijn inzake de proc. fiscaal van Twenthe contra G.J. Hoevink, Lambert Fokkers en J.H. Cremer
word ter instantie van eerste voor 4 weken aut interim geprolongeed salvis exp.

Gerigte gehouden Goor den 3 maart 1798. Rigter Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knapé en C. ten
Zijthoff.

Den termijn inzake de advocaat fiscaal van Twenthe contra Lammert Fokkers, J.H. Cremer en G.J.
Hoevink word aan zijde van de eerste voor 4 weken aut interim geprolongeed salv exp.

Gerigte gehouden Goor den 17 maart 1798.

Coram iudice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren B.J. Knapé en Hermannus Jalink.
Erschienen proc. G. Pennink als proc. fiscaal van Twenthe en exhibeert replicq voor dr. F.H. Racer adv.
fiscaal van Twenthe r.o. aanzegger tegens Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer
gedaagden cum doc A, B, C, D, E, F, G, H een conclusie als daarbij.
Hier op afwagtende. Hier op erscheenen proc. Hulskén versoekt van het geexhibeerde replicq cum doc
visie en zo nodig copie met een termijn van 6 weken cum expensis.

Gerigte gehouden Goor den 21 april 1798.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren H. Jalink en J. Soeters.
Den termijn inzake Lammert Fokkers cum suis contra de fiscaal van Twenthe word ter instantie van den
eersten voor 6 weken geprolongeed salvis.

Gerigte gehouden Goor den 9 juny 1798.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knapé en Hermannus Jalink.
Den termijn inzake L. Fokkers cum suis contra de fiscaal van Twenthe word voor 4 weken gecontinueerd.

Gerigte gehouden Goor den 7 july 1798.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knapé en Hermannus Jalink.
Den termijn in zaken Lammert Fokkers cum suis contra de fiscaal van Twenthe word ter instantie van de
eerste voor 6 weken geprolongeed salvis.

Gerigte gehouden Goor den 15 sept. 1798.

Coram iudice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knapé en Hermannus Jalink.
Den termijn in zaken L. Fokker cum suis contra de fiscaal van Twenthe word voor 6 weken gecontinueerd
salvis.

Gerigte gehouden Goor den 27 oct. 1798.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knapé en Hermannus Jalink.
Compareerde in dit gerigte Wilhelm Hulskén bekende bediende van Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers
en Jan Hendrik Cremer en exhibeert voor gemelde zijnde principaalen duplicq cum doc subs A en contra
conclusie als daarbij op en tegens dr. F.H. Racer r.o. aanlegger.

Hier op afwagende de comparitie en tegenhandeling bij defect van dien gedingende tot contumatie ten fine en effecte als na regte met eisch van kosten.

Hier op erschienen proc. Pennink en verzoekt van het gediende duplicq cum doct visie en zo nodig copie met een termijn van 4 weken salvis.

Gerigte gehouden Goor den 24 nov. 1798.

Coram judice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. Knape en Hermannus Jalink.

Den termijn in zaken de fiscaal van Twenthe contra Lammert Fokkers cum suis word door de eerste voor 4 weken geprolongeed salvis.

Gerigte gehouden Goor den 5 jann. 1799.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. Knape en Hermannus Jalink.

Den termijn inzake de adv. fiscaal van Twenthe contra L. Fokkers cum suis word door de eerste voor 14 dagen geprolongeed salv.

Gerigte gehouden Goor den 19 jann. 1799.

Coram judice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren C. ten Zijthoff en Jan de Moor.

Compareerd in dit gerigte G. Pennink proc. fiscaal van Twenthe en exhibeerd triplicq voor dr. F.H. Racer adv. fiscaal van Twenthe r.o. aanlegger tegens Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer gedaagdens afwagende cum exp.

Hier op erschienen proc. Hulsken en verzoekt van het ingediende triplyk copie met een termijn van zes weken salv exp.

Gerigte gehouden Goor den 2 maart 1799.

Coram judice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. Knape en Hermannus Jalink.

Den termijn inzake de adv. fiscaal van Twenthe contra G.J. Hoevink cum suis word ter instantie van de laatste voor 4 weken geprolongeed salv.

Gerigte gehouden Goor den 6 april 1799.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. Knape en Hermannus Jalink.

Den termin inzake de adv. fiscaal van Twenthe contra G.J. Hoevink cum suis word aan zijde der laatste voor 4 weken geprolongeed salvis.

Gerigte gehouden Goor den 4 mey 1799.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knape en Hermannus Jalink.

Den termijn inzake de fiscaal van Twenthe contra Lammert Fokkers cum suis word aan zijde der laatste voor 4 weken gecontinueerd salv.

Gerigte gehouden Goor den 8 juny 1799.

Coram judice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. Knape en Hermannus Jalink.

Den termin inzake L. Fokkers cum suis contra de fiscaal van Twenthe word ter instantie van de eerste voor 6 weken geprolongeed.

Gerigte gehouden Goor den 20 july 1799.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren Hermannus Jalink en Arent Jalink.

Den termijn in zaake Lammert Fokkers cum suis contra de fiscaal van Twenthe word door de eerste voor 14 daagen geprolongeed.

Gerigte gehouden Goor den 14 sept. 1799.

Coram judice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren Hermannus Jalink en Arent Jalink.

Compareerd in dit gerigt proc. W. Hulsken ten prothocolle bekende bediende van G.J. Hoevink, L.

Fokkers en J.H. Cremer en exhibeert voor gemelde zijne principalen recessis en scifitis duplicq op en tegens dr. F.H. Racer in qualiteit als advocaat fiscaal van Twenthe met wijder verzoek dat nademaal de onderhavige proceduure hier meede voor voldongen moet gehouden worden door dit gerigte eenen sortabelen termijn van sluiten gesercefigeerd en daartegens de prothocollaire vervaardigd mogen worden om die na deeze proceduure ter beleeringe te kunnen verzenden. Hierop afwagtende de comparitie en tegenhaneling bij defect van dien gedingende na voorgaande aaneyssing tot contumacie ten fine en effecte als na regte. Sulx stellende cum exp ad decretum.

Hier op erschienen per litt G. Pennink als proc. fiscaal van Twenthe en verzoekt van het ingediende recessis en scifitis visie en zo nodig copie met een termin van 4 weken.

Gerigte gehouden Goor den 12 oct. 1799.

Rigter dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knappe en Hermannus Jalink.

Den termin in zake de adv. fiscaal van Twenthe contra L. Fokkers cum suis word aan zijde der eerste voor 14 dagen geprolongeed.

Gerigte gehouden Goor den 26 oct. 1799.

Coram judice dr. Wilhelm Jalink. Assessoren proc. B.J. Knappe en Harmannus Jalink.

Erschenen G. Pennink als proc. fiscaal van Twenthe zeggende dat de zaak van den adv. fiscaal van Twenthe r.o. tegen Lambert Fokkers cum suis door het dienen van quadruplicq aan zijde der laatsten (welke quadruplicq men in zijne notoire in waarde laat berusten zonder daarvan iets prejudicia bels te willen gestendigen) in staat van wijzen gebragt is, waarom comparant verzoekt dat een termijn van sluiten in deezen moge gesteld en de prothocollaria daartegen vervaardigd worden onder protest van kosten. Hier op erschienen proc. Wilhelm Hulsken mogende hij dan dat in deezen een termijn van sluiten mag worden gesteld. Cum exp.

Decreet. Den termijn van sluiten word gesteld op heeden in zes weeken waartegens de prothocollaria zullen vervaardigd worden.

Pro vera extractu. Wolter Jalink interim rigter.

Antwoord

Voor Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer gedaagdens ter eener, op en tegen dr. F.H. Racer advocaat fiscaal van Twenthe ratione officii aanlegger ter andere zijde.

Burger ! mr. Wilhelm Jalink richter van Kedingen.

1. De klaager r.o. hebbende kunnen goedvinden om tegens beklagdens aan het hoofd deses gemeld van eisch en conclusie te dienen.
2. Ter bekooming van zekere boetens die hij souteneerd aan de hoogheid des volks van Overijssel ter zaake bij zijnen eisch vermeld van de beklagdens te competeren.
3. Zijn dezelve hoe wars ook van alle proceduures daardoor en de onvermijdelijke noodzakelijk gesteld om dieswegens met den klaager r.o. het regterlijk strijdperk in te treden.
4. En hier toe hebben zij geoordeelt zo veel te geruste te mogen overgaan omdat zij van de regtmatigheid haarer oppositie tegens den eisch des klaagers dermaten overtuigd zijn dat zij de beslissing daarvan niet de volkomendste gerustheid en hoop op een voor hun gelukkig eindvonnis aan de uitspraak des rechters durven toebehouden.
5. Welk een en ander zij bij deezen naaukeurig zullen zoeken te betoogen.
6. Onder nadrukkelijk protest nothans hier door zig tot geen het minste bewijs quod secundum notor agente injungitur Berlich part 1 concl 37 pracipuc in criminalibus Carpozov prax crim part 3 quast 106 nr 81 seqq te willen hebben verpligt.
7. Integendeel wel expresselijk implorerende alle solutaire middelen, beneficien en indulten regtens die aan genooddrongen verweerders, bijzonder in een geval als het onderhavige, immer meer kunnen te staade koomen.
8. Zij zullen ten dien einde vooraf het factum met de bewijsen door den klaager daar voor bijgebragt beschouwen.

9. En dan hetzelfde met de resolutien en publicatien waarop de klaager r.o. zijne actie gebouwd heeft, vergelijken.
10. Waaruit zal komen te consteeren.
11. Dat geen der feiten ten genoegte regtens door den klaager zij beweesen. Dat in allen gevalle tegens de beklagdens uit hoofde der voorzeide resolutien geen actie was geschapen. Dat over geen deezer voorvallen uit kragt der geallegerde resolutien door den klaager r.o. heeft kunnen worden geageert.
12. Wat dan het gebeurde ten huize van Teunis Wennink in Stokkum aanbelangd, zo ontkennen de beklagdens ten sterksten dat het genoegzaam bewesen zij dat er destijds eenige rusie zij voorgevallen.
13. En bij gevolg kan het althans niet beweesen zijn dat in deeze rusie Jan Hesselink zoude gesneeden en aan het hoofd eene keurbaare wonde, de eenige grond van des klaagers actie, zoude ontfangen hebben zoo als de klaager r.o. het bij eisch art 3 voordraagt.
14. De klaager r.o. heeft weliswaar eenige getuigen zullende dienen om dit te bewijzen geproduceert uit welker verklaring egter niets ten nadeele der beklagdens en ten betooge van des klaagers r.o. regt tot actie in deeze kan worden gededucert.
15. Trouwens al wilde men uit de verklaring deezer getuigen al eens eenige waarschijnlijkheid dat er ten huize van Teunis Wennink rusie zoude zijn voorgevallen afneemen. Zo is tog daarmede geensins bewezen (hetgeen noodzakelijk hadde behooren te geschieden), dat in die rusie Jan Hesselink gesneeden en aan het hoofd dermaaten zij gewond geworden dat aan den klaager r.o. dieswegen eene actie tegen beklagdens geschapen wierd.
16. Immers had de klaager r.o. klaar en duidelijk moeten bewijzen dat Jan Hesselink bij die gelegentheid eene keurbaare wonde had ontfangen, als wordende hij daardoor eerst bevoegd om uit hoofde der door hem aangehaalde publicatien van Ridderschap en Steden van den 15 july 1737 en 12 april 1765, actie te institueren.
17. Dat hij egter hierin verre is te kort geschooten blijkt wanneer men in aanmerking neemt dat hij zijn regt van actie in deezen bij zijnen eisch art 3 hoofdzakelijk fundeert op de depositien van G.H. Effink, Getrui Effink en Jan Hendrik Rierink, ziet kondschappen bij eisch geapliceerd sub 13 en aldaar ad art 9.
18. Alwaar aan die getuigen gevraagd word of zij niet gezien of anders vernomen hebben dat Jan Hesselink op de deele is ondergekreegen en gesneeden en daardoor deerlijk aan het hoofd gewond.
19. Waarop die getuigen ieder afzonderlijk deponeren in de eerste plaats G.H. Effink verklaarende van het gevraagde niet anders gesien of vernomen te hebben als dat Jan Hesselink op de deel weer opkomende gesneeden en aan het hoofd gewond was.
20. Getrui Effink van het gevraagde niet anders te weeten als dat Jan Hesselink op de deele is ondergekreegen en dat hij weer opkomende gesneeden en aan het hoofd gewond was.
21. En Jan Hendrik Rierink verklaard wel gesien te hebben dat ze met Jan Hesselink op de deele te rollen waaren dog dat niet eerder gesien heeft dat Jan Hesselink gesneeden en gewond was als toen hij aan zijn huis kwam.
22. Behalven dat deeze getuigen ieder afzonderlijk deponeren zodat een slegts de wonde den ander het onderkrijgen en de wonde en de derde slegts de wonde, dog eerst eenigen tijd daarna getuigd gezien te hebben en zij dus ten aanzien van het feit hetgeen de klager r.o. voorgeeft, gepleegt te zullen zijn, unicus zijn en uit dien hoofde op hunne depositien geen regard kan worden geslaagen per l 9 cod de lettib en fin zo is, al wilde men aan hun getuigenis allens eenig geloof attribueren, daar mede dog nog niet beweesen dat de beklagdens zig destijds in het gezelschap bevonden, veel minder dat Jan Hesselink op dat ogenblik eene keurbaare wonde ontfangen hebbe.
23. En hun getuigenis houd zoveel te minder steek, aangezien de overige getuigen, die tog even zo wel als zij, in het gezelschap zijn prasent geweest, deeze vrage met een rondborstig neen beantwoorden.
24. Zijnde het zeer zonderling dus de overige getuigen, indien er zodane rusie als de klager r.o. voorgeeft, in het gezelschap voorgevallen waare, daarvan geen de minste kennis zoude draagen; dit strijd tegens alle waarschijnlijkheid.
25. Dan er zijn nog meer redenen dewelke dit zogenaamd bewijs, waarop de klager r.o. zijne actie alleen bouwd, dermate te ontzenuwen dat er zelfs geene waarschijnlijkheid die nogthans in eene zaak als de onderhavige ubi probatio luce claiior requiritur leg ult iod de prob niets afdoed, worde rechtmatigheid van

des klagers actie in deezen zal overblijven.

26. Sciant spreken in de hierboven aangehaalde wet de Romeinsche wetgevers sciant cuncti accusatores cam se rem deferre in publicam notionem debere que munita sit idoncis testibur vel indicus ad probationem in dubitatis et luce clarioribus expedita. Men zie hierover Gotho fredus in notis die zulks nog met een aantal wetten, te veel om hier aan te haalen, gestaafd heeft.

27. Wanneer men nu aan deeze zo zeer met de regtvaardigheid als billijkheid strookende regtsdoctrine, de behandeling der onderhavige zaake aan zijden des klaagers r.o. toetst, zal men ras ontdekken dat hij dit verheven voorschrift geheel en al uit het oog verlooren heeft en zijn klaaglibel geen bewijs, het welk in regten tanquam apertis firmum ad probationem in dubitatum et luce clarius kan geconsidereerd worden, gemunieerd zij maar de klager r.o. zig integendeel met schijnredenen en prasumtien om het feit te bewijsen, beholpen heeft.

28. Welk defect van zodanig bewijs noodzakelijk de kost en schadelose absolutie der beklagdens van des klagers r.o. eisch moet ten gevolge hebben.

29. Hetgeen wij ten aansien van het defect van bewijs geavanceerd hebben blijft aan geen den minsten twijffel onderworpen wanneer men het navolgende nauwkeurig gade slaat.

30. De klager r.o. poseerd onder anderen bij zijnen eisch art 2, 3 en 4.

31. Dat op dingsdag den 13 sept. 1796 een geselschap of mestmaal is geweest ten huuse van Teunis Wennink in Stokkum.

31. Dat aldaar toen rusie zijnde ontstaan en de lampe uitgebluscht Jan Hesselink aldaar is geslaagen en aan het hoofd gewond geworden sub 43 art 9. Van welke wonden twee zijn bevonden keurbaar te zijn.

32. Wanneer men nu dan den 9 articul van de kondschap sub 43 met het geene daarop gedeponeed is (hetwelk alles wij reeds hiervoren woordelijk hebben ter neder gesteld quo relatio), met die oplettenheyd die het gewigt der zaake vereischt naleest, zal men spoedig ontdekken dat althans die articul niet het minste ten voordele des klaagers r.o. zal opleveren, althans die positie des klaagers r.o. niet bewijst.

Aangesien men daar uit op zijn hoogst genooomen niets meer zou kunnen opmaaken als dat Jan Hesselink destijds eene wonde aan het hoofd gehad hebbe en laat ons dit eens voor een ogenblik veronderstellen.

33. Wie egter die een gezond brein heeft zal durven staande houden dat daarmede beweesen zij, zoo als tog onwederspreekelijk aan zijden des klaagers r.o. hadde behooren te geschieden, dat Jan Hesselink op dat ogenblik toen hij op de deele zou zijn ondergekreegen gesneden en hetgeen noodzakelijk moet opgemerkt worden dermaten zoude gewond zijn dat daardor eene keurbaare wonde ontstaan was en den klaager r.o. regt tot actie geschepen wierd.

34a. Trouwens de klaager r.o. zal zulks ook nimmer kunnen bewijzen nademaal Jan Hesselink wel zeer zeker die keurbaare wonde waarover de klaager r.o. ageerd, buitens huis en dus buiten het gezelschap, dog geensins op de deele ontfangen heeft, zo als met meerderen kan gezien worden uit de kondschappen dezen annex sub A waartoe de beklagdens, hoewel tot eenig bewijs onverplicht en onder protest van prajudicie, zig kortsheidhalven eerbiedig refereeren.

34b. Ja alwaar het eene beweesen de quo lamen solemnis fima protestatio dat er destijds rusie ten huuse van Teunis Wennink waare voorgevallen, is er nogthans niets te vinden waar uit eenige prasumtie, dus de gedaagdens daarin zouden zijn gemelleerd geweest en waarin de klager r.o. mede den grond zijnen actie steld, zijn eisch art 7 met fundament zoude kunnen worden afgeleid, ten waare men zijne op onvoldoende bewijs en gebouwde schijnredenen voor voldoende, hetgeen nogthans nimmer zal kunnen geschieden, wilde aannemen.

35. Daarenboven komt het aan de beklagdens zeer suspect voor dat de door den klaager r.o.

geproduceerde getuigen konden verklaaren gezien te hebben als dat Jan Hesselink op de deel weer opkomende gesneden en aan het hoofd gewond was.

36. Daar zij tog reeds op den voorgaanden 8 articul verklaard hadden dat de lamp uit was hetgeen ook door den klager r.o. bij eisch geagnoseert en dus pro confessione te houden is, waardoor aan hun de mogelijkheid om op dat ogenblik de voorgewende sneede en de wondinge van Jan Hesselink te onderscheiden voor zeker benomen was, want dat de lamp gedurende den voorgevallene rusie weder is aangestoken, daarvan blijkt niets.

37. Dan hoe zulks ook zij, wij vertrouwen hiermede in allen gevalle genoegzaam te hebben aangetoond

dat de klaager r.o. het feit waarover hij ageert niet heeft bewezen en dat, indien men al eens zijne fouten wilde arripoeren, men tot de geringste prasumtien en vergezogste gevolgtrekkingen die egter en cordaat regter vooral in een geval als het onderhavige, alwaar de regten probationem luce clariorem requireren geen plaats mag geven, zijnen toevlugt zoude moeten nemen.

38. Zulks wij onnodig en ten eenemaale overtollig agten om met de verdere beschouwing en wederlegging van de klaagers r.o. bewijzen die hierdoor vanzelve vervallen, ons bezig te houden.

39. En hiermede kunnen wij gevoeglijk tot de behandeling van ons tweede stuk, namentlijk om het factum meede resolutien en publicatien waarop de klaager r.o. zijne actie gebouwd heeft, te vergelijken overgaan.

40. Met eene slegte oppervlakkige nalesing van deze publicatien die alleen maar van applicatie zijn wanneer van de rusie en van het ontfangen eener keurbaare wonde in het gezelschap ten genoegte regtens consteerd, hetgeene nothans hier het geval niet is, zal aan elk oplettende terstond blijken dat de statuenten dit nieuwe regt alleen bepaalen tot geweldadige feitlijkheden.

41. En dat hetselve geene betrekking heeft tot kleine misdrijven en krakelen.

42. Hetwelk de klager r.o. aanleiding zal hebben gegeven om Jan Hesselink voor te stellen als ten huise van Teunis Wennink onmenschelijk mishandelt en geslagen, men zie docum bij eisch sub 9.

43. Waarom deeze wet ook tot geweldadige feitlijkheden alleen moet bepaald blijven waaromtrent Voet a.d. tit ff de leqib nr 44 aanmerkt.

44. Quod strictior sit facien de juris nori priora emendantis interpretatio in quantum non ultra ad casus alios extensionem patitur quam quatenus ille pro conserranda nova legis justitia ad candem ex necessitate reduci et sub ejus dispositione comprehendi debent.

45. Dat hier te meer moet plaatze hebben daar mij verseeeren in criminalibus.

46. Om dieshalven een lijn te trekken tusschen de feitlijkheden die al of niet onder deeze wet moeten geagt worden begrepen te zijn, komt het de beklagdens voor dat dezelve natuurlijk te vinden is in zulke feitlijkheden die keurbaare wonden ten gevolge hebben.

47. En dat deeze alleen en geen mindere ondaden onder deeze nieuwe wet moeten gebragt worden.

48. Op welke mindere misdrijven bij het landregt slegts zeer geringe boeten zijn gesteld en niet sterker op deeze kleine dadelijkheden dan op kwaadaardige gezegdens waarvan de breuken voorzeker nadere nieuwe wet niet kunnen ingevordert worden.

49. Dit dierhalven vastgesteld zijnde dat onder geweldadige feitlijkheden bij de gemelde publicatien voorzeker geen mindere dan keurbare wondinge kan begrepen worden.

50. Zo volgt het vanzelf dat de breuken over hetgeen ten huise van Teunis Wennink volgens het onbeweesen voorgegeven van den klager r.o. zal gebeurd zijn niet na deeze publicatien kunnen ingevordert worden.

51. Vermits niet blijkt dat aldaar eenige rusie voorgevallen, veel min eene keurbaare wonde aan Jan Hesselink zij toegebragt.

52. En voor zeker niet over de mishandeling die naar des klaagers eisch aldaar aan Jan Hesselink zoude geschied zijn.

53. Alzo geen bewijs door den klager r.o. is bijgebragt dat deeze aldaar eene keurbaare wonde zoude hebben ontfangen.

54. Dan, zo men al eens zoude willen sustineren, dat ook de boeten over kleindere feitlijkheden dan die keurbare wonden veroorsaaken na deeze publicatien zouden mogen geinnet worden.

55. Zal het nothans buiten tegenspraak zijn dat deeze invordering dan moest geschieden door den genen die tot de originele boete beregtigd was.

56. En dus over mindere dan keurbare wondingen door de schouten en richters binnen deze provincie aan welken bekendelijk deze breuken toekomen.

57. Waaruit dus ontegensprekelijk volgt dat daar aan zijden des klaagers r.o. niet bewezen is dat aan Jan Hesselink ten huise van Teunis Wennink eene keurbaare wonde zij toegebragt, hem dus ook geen het minste regt van actie geschapen is.

58. Maar zo hij daar al eene gemene wonde had ontfangen als dan de boete daarover na landregte door den richter moest zijn ingevordert.

59. En dat dus in deezen aan den klager zo als hier r.o. ageert, allezins obsteerd de peremtoire exceptie tit

adreisus me non competit actio die de beklagdens aan denzelven objicieren bij deesen.

60. Voorts staat omtrent deze resolutien waarop de klaager r.o. zig beroept te noteren dat de interitie van Ridderschap en Steden, naar dewelke deselve voor zeker moet opgenomen worden, zie Schoin conf vol 1 conf 43 nr 19, zig alleen bepaald tot gevallen in het gezelschap gebeurd.

61. Waarom dan ook het onderhavige geval niet in de termen dier publicatie valt, alzoo boven getoond is, dat Jan Hesselink de wondinge buiten het huis en dus niet in het gezelschap, alwaar zelf niet eens bewesen is, eenige rusie te zijn voorgevallen, ontvangen heeft. Zie kondschappen sub A.

62. Hetgeen almede de reden is waarom het onmogelijk was dat iemand van het gezelschap aan de begeerte des fiscaals om den dader van deeze mishandeling te ontdekken, voldoen kon.

63. Al wat omtrent Jan Hesselink ten opzichte van dit geval ten huise van Teunis Wennink gevonden word, is dat volgens het zeggen van een enkeld mensch er rebullie op de deel zou ontstaan zijn, kondschap bij eisch sub A ad art 7, dat Jan Hesselink in het huys zoude gepackt zijn, kondschap bij eisch sub B ad art 6, dat er iemand zoude toegesprongen zijn om hem te ontzetten en toen een slag met de kan op den kop zoude hebben gekregen ad art 7, dat Jan Hesselink op de deele zoude zijn ondergekreegen, men zie de verklaring van de 2e getuige kondschap sub B ad art 9. Nb toen net licht uit was zonder dat blijkt of dit door zich zelven of door toedoen van anderen gekoomen is.

64. Dan hoe dit ook moge zijn, de aangehaalde onderscheiden gevallen ten huise van Teunis Wennink worden ieder slegts van een getuige verhaald, terwijl de anderen daarvan verklaaren niets te weeten, niet tegen zij zig in hetzelfde gezelschap bevonden et unius omnino testis responsio non auditur etianisi proclaturio honore profulgeat leg 9 cod de tost ca fin, hetgeen voornametlijk in criminalibus plaatze heeft.

65. Dat in den donkeren, wanneer het licht was uitgedaan, deeze Jan Hesselink waare mishandelt en eene keurbaare wonde had gekregen waarvan egter niet consteerd, in dat cas voorseker zoude aan den klaager r.o. nog geen actie geschapen zijn tot de boete tegens de aanwezenden.

66. Wie toch zoude durven jouteneren dat de mening van de statuanten konde zijn geweest om zelfs in zo verre van den gemenen regel op de natuurlijke billijkheid gegrond, quod peccata suos debent tenere aucteres in L 1 en 2 despriv delut et zeg 22 lid de poen, te melen afaen, dat niet alleen die gene de boete des daaders wierd opgelegd welke in staat waaren om het feit te kunnen ontdekken, maar zelf ook die geene welke de mogelijkheid om het te kunnen zien benoemen was.

67. Integendeel blijkt uit eene attente beschouwing der vaak genoemde publicatien dat in dit laatste geval moet onderzoek gedaan worden naar den persoon die het licht heeft uitgedaan welke de boete meede is opgelegd.

68. En die, hetgeen opmerkelijk, is volgens de woorden der publicatien voor een van de daders moet gehouden worden, dat omtrent van wezenden die de daders niet weeten te ontdekken niet meede is gestatueerd.

69. Waaruit natuurlijk vloeyd dat in zulk een geval wanneer het licht word uitgedaan en dus in den donkeren geweldadige feitelijkheden worden geperpetreerd uit hoofde van deeze publicatien de aanwezenden moeten ondervraagd worden wie het licht heeft uitgebluscht en dat tegens dezen tot betaaling der boete als een van de daders moet worden geprocedeert.

70. Maar niet tegen de aanwezenden uit hoofde dat zij de daaders niet konnen aanwijzen en bekend maaken.

71. Omdat hun de onmogelijkheid om deselve te ontdekken door het uitblusschen van het licht benomen is et ad impossibilia nemo obligatur per leg 185 de regul jur.

72. Dit derhalven in consideratie zijnde genomen zo lijde het geen bedenken of de klager r.o. heeft in dezen niet na het voorschrift van de publicatien zijn officie waargenomen.

73. Daar al wat hij kan souteneren aan Jan Hesselink ten huise van Teuns Wennink wedervaaren te zijn hem moet aangedaen wesen toen het licht uit was.

74. En had de klager dus naar den auteur hier van naauwkeurig onderzoek moeten doen.

75. En tegens dezen als den daader zelve in regten ageren.

76. Waarmede dan de zaak ten einde was.

77. Zo dat ook wederom in alle dezen hoofd aan den klager r.o. obsteerd de exceptio tit adversus me non

competit actio.

78. Aangaande gemelde publicatien zullen de beklagdens nog kortelijk aanmerken.

79. Dat de statuenten dit nieuwe regt enkel hebben bepaald tot geweldnarijen ter plaatze der bijeenkomsten in het gezelschap zelve begaan wordende.

80. Vergelijkt men nu hier mede het onderhavige geval en hetgene hiervooren daaromtrent gedemonstreerd is namentlijk dat het gebeurd zij buiten 's huys buiten het gezelschap, zo zal weldra consteeren dat ook uit deesen hoofde de publicatie hier geheel inapplicabel zij.

81. En eindelijk wie ziet niet dat de wetgeveren alleen die gene onder de verpligting hebben gelegd om den dader van het feit te ontdekken die bij het pleegen der misdaad zijn tegenwoordig geweest.

82. Nu is boven getoond dat niet bewesen is dat de beklagdens bij het pleegen van die geweldnarijen aen Jan Hesselink zijn present geweest.

83. Van welk bewijs de klaager r.o. de noodzakelijkheid ten vollen heeft gevoeld daar hij bij de summatie tot afdragt den eisch annex sub G beklagden doet voorkomen als te zijn geweest in het geselschap waaren Jan Hesselink zo deerlijk zoude zijn geslaagen en gewond en bij den eisch zelve art 7 zig dus uitdrukt en wel bij preferentie de gedaagden op welken de meeste prasumtie schijnt te vallen.

84. Ook staat hier behalven dit alles nog te reflecteren dat gemelde publicatien die volgens haaren aart strictisfima interpretationis zijn, alleen plaats grijpen in geval men wanneer de dader of daaders niet kunnen ontdekt worden, dog geensins wanneer deselve niet genoegzaam zijn beweesen; welke laatste geval egter volgens des klaagers r.o. eigen confessie bij eisch art 5 plaatze heeft.

85. En hiermede vertrouwen de beklagdens de ongegrondheid van des klaagers r.o. actie hoe men deselve ook beschouwde ten genoegte regtens te hebben aangetoond.

86. En houden des klaagers r.o. eisch en conclusie bij provisie genoegzaam bejegend.

87. Alleen zullen de beklagdens omtrent het point van kosten hier nog aanmerken hoe de klaager r.o. zonder eenige grond niet alleen zig heeft aangematigd om boven en buiten de intentie der wetgeveren in deezen namens de hoogheid te ageeren.

88. Maar ook om de beklagden zonder eenigen schijn dat zij eenigzins in eenige rusie gemelleerd zijn geweest daar in te betrekken.

89. En dat meer is van hun boete te vorderen over het niet bekend maaken van eene zaak die zij met geen mogelijkheid konden weeten.

90. Welke omstandigheden de beklagdens zig versekerd houden dat door een toekomstig referent in al hun kragt zullen worden gevoelt en hun van alle kosten noodwendig moeten libereeren.

91. Wien ten gevolge de beklagdens onder imploratie van het nobile judicis officium ex dictis dicendis in omissis supplendis, gediend houden van antwoord et omni meliori mocto contra concluderen.

Dat de klager ratione officie zo als in deezen heeft geageerd zal worden verstaan in desselvs eisch en conclusie niet te zijn ontfaankelijk en dat de beklagdens hier van kost en schadeloos zullen worden geabsolveert.

J.E. Hulst dr.

A. Vraagartikelen om daarop ter instantie van Gerrit Jan Hoevink, Lammert Fokkers en Jan Hendrik Cremer nae voorgegane citatien en erinnering van de swaare straffe des meineds gerigtelijk onder eede te hooren.

1. Teunis Wennink (*Teunis Snellink op Wennink*)
2. Berend Hoestink
3. Jan Snellink
4. de knegt van Harmen Kooyers Arend Jan Kobbe genaamd
5. Hendrik Overbeek
6. Willem Lubbers
7. Mannes Weevers
8. Hendrika Lubberts
9. Jenneken Fokkers
10. Wolter Kooyers

11. Derk Sligman (*Barendsen*)

Getuigen ouderdom en verwantschap te vraagen.

Verklaard eerste getuige Teunis Wennink om de 47 jaaren oud en dat Lammert Fokker zijn oom, G.J. Hoevink zijn halve neev en J.H. Creemer onverwant aan hem is.

Tweede getuige Berend Hoestink verklaard vier of vijf en twintig jaaren oud en tot producenten onverwant te zijn.

Derde getuige Jan Snellink verklaard over de vijf en twintig jaaren oud en tot producenten onverwant te zijn.

Vierde getuige Arend Jan Kobbe verklaard ruim 20 jaaren oud en tot producenten onverwant te zijn.

Vijfde getuige Hendrik Overbeek verklaard om de 30 jaaren oud te zijn, dat Lammert Fokker een neev van zijn vader en hij tot de andere producenten onverwant is.

Zesde getuige Willem Lubbers verklaard wel dertig jaaren oud en tot producenten niet verwant te zijn.

Zevende getuige Mannes Wevers verklaard om de negentien jaaren oud en tot producenten onverwant te zijn.

Agste getuige Hendrika Lubbers verklaard omtrend 22 jaaren oud en tot producenten onverwant te zijn.

Negende getuige Jenneken Fokkers verklaard dat in de 20 jaaren oud, dat Lammert Fokkers haar vader, dog zij tot de andere producenten onverwant is.

Tiende getuige verklaard om de 17 jaar oud te zijn, dat Lammert Fokker zijn oudoom, zijn vader een halve neeff van G.J. Hoevink en hij tot J.H. Cremer onverwant is.

Elfde getuige verklaard 75 jaar oud en tot producenten onverwant te zijn.

Eerste getuige Teunis Wennink alleen te vragen op art 2.:

Is op den 13 september jongstleden ten huise van getuige niet gehouden een mestmaal hetgeen aldaar door den gewezen drost Raasfelt gegeven wierd ?

Verklaard eerste getuige dat in den voorleden jaaren in der tijd toen zij het roggenland bemesten ten huise van getuige is gehouden een mestmaal, hetgeen aldaar door den gewezen drost Raasfelt gegeven wierd.

Bevond zij toen ook niet ten huize van getuige Jan Hesselink ?

Verklaard eerste getuige dat toen ook ten huize van getuige zij bevond Jan Hesselink.

Heeft getuige ook gezien dat Jan Hesselink in het huis van getuige geslagen en gewond is ?

Verklaard eerste getuige niet gezien te hebben dat Jan Hesselink in het huis van getuige geslagen en gewond is.

Heeft getuige integendeel niet gezien dat Jan Hesselink van buiten de deur inkomende gewond was en heeft getuige hem daarop niet terug gehouden ?

Verklaard eerste getuige dat Jan Hesselink van buiten wel heeft zien inkoomen wanneer hij hem heeft willen terug houden, dat niet gezien heeft dat dezelve gewond was.

2e, 3e, 4e, 5e, 6e, 7e, 8e, 9e, 10e en 11e getuigen alleen te vraagen:

Zijn getuigen op den 13 september jongstleden niet geweest ten huize van Teunis Wennink in Stokkum op een mestmaal hetgeen aldaar door den gewezen drost Raasfelt gegeven wierd ?

Tweede getuige verklaard dat in den voorleeden jaare ten huise van Teunis Wennink in Stokkum op een mestmaal is geweest dat door den gewezen drost Raasfelt gegeven wierd, dog de tijd wanneer niet meer te weeten.

Derde getuige verklaard dat in den voorleeden jaare ten huise van Teunis Wennink in Stokkum is geweest op een mestmaal dat aldaar door den gewezen drost Raasfelt gegeven wierd, dog dag en datum niet meer te weeten.

Vierde getuige verklaard dat in den voorleden jaare ten huise van Teunis Wennink in Stokkum is geweest op een mestmaal dat aldaar door de gewezen drost Raasfelt gegeven wierd, dog maand en datum niet meer te weeten.

Vijfde getuige verklaard dat in den voorleden jaare op een mestmaal ten huise van Teunis Wennink in Stokkum is geweest dat door den gewezen drost Raasfelt gegeven wierd, dog de juiste tijd niet meer te weeten.

Zesde getuige verklaard op het gevraagde mestmaal te zijn geweest dog den datum niet te hebben onthouden.

Zeevende getuige verklaard dat in den voorleeden herfst in de mesttijd is geweest ten huise van Teunis Wennink in Stokkum op een mestmaal dat door den gewezen drost Raasfelt gegeven wierd.

Agste getuige verklaard op het gevraagde mestmaal te zijn geweest dog de tijd wanneer niet te hebben onthouden.

Negende getuige verklaard op het gevraagde mestmaal te zijn geweest dog niet zeker te weten of zulks op den 13 september jongstleden is geweest.

Tiende getuige verklaard op het gevraagde mestmaal te zijn geweest dog de tijd wanneer niet meer te weten.

Elfde getuige verklaard op het gevraagde mestmaal te zijn geweest dog den datum niet te hebben onthouden.

2e, 3e, 4e, 5e, 6e, 7e, 8e, 9e en 10e getuige alleen te vragen op art. 7 en 8.

Hebben getuigen niet gezien dat Jan Hesselink het huis van Teunis Wennink van buiten inkomende gewond was ?

Tweede getuige verklaard gezien te hebben dat Jan Hesselink het huis van Teunis Wennink van buiten inkomende gewond was.

Derde getuige verklaard gezien te hebben dat Jan Hesselink het huis van Teunis Wennink van buiten inkomende gewond was.

Vierde getuige verklaard Jan Hesselink wel van buiten te hebben zien inkoomen dog niet gezien te hebben dat hij gewond was.

Vijfde getuige verklaard gezien te hebben dat Jan Hesselink het huis van Teunis Wennink van buiten inkomende gewond was.

Zesde getuige verklaard gesien te hebben dat Jan Hesselink het huis van Teunis Wennink van buiten inkomende bloede.

Zeevende getuige verklaard gezien te hebben dat Jan Hesselink het huis van Teunis Wennink van buiten inkomende bloede.

Agste getuige verklaard Jan Hesselink wel van buiten te hebben zien inkoomen dog niet gezien te hebben of gewond was.

(Negende getuige manco)

Tiende getuige verklaard gezien te hebben dat Jan Hesselink van buiten inkomende gewond was.

En dat hij toen door Teunis Wennink is tegen gehouden ?

Tweede getuige verklaard dit niet gezien te hebben.

Derde getuige verklaard ja.

Vierde getuige verklaard dat heb ik gezien.

Vijfde getuige verklaard het gevraagde niet gezien te hebben.

Zesde getuige verklaard ja.

Zevende getuige verklaard ja.

Agste getuige verklaard ja.

Tiende getuige verklaard ja.

De 9e getuige alleen te vragen: heeft getuige niet gezien dat Jan Hesselink buiten staande de hand voor de mond hield en gewond was ?

Verklaarde negende getuige gezien te hebben dat Jan Hesselink buiten staande de hand voor de mond hield, dog niet gezien te hebben dat gewond was.

11e getuige alleen te vragen: heeft getuige niet gehoord dat Jan Hesselink zijnde buiten het huis van Teunis Wennink geschreeuwd of gekermd heeft ?

Elfde getuige verklaard dat Jan Hesselink zijnde buiten het huis van Teunis Wennink heeft hooren

schreeuwen of kermen bij Rierink, zeggende og God wat ben ik gesneden, wat ben ik gesneden.

Ik Wilhelm Jalink j.u.dr. en verwalter rigter van Kedingen certificeere hiermede dat voor mij en ceurnoten H.B. Namer en Harmannus van de Sagekuile op de gedaene citatien persoonlijk in den gerigte erscheenen zijn alle in het hoofd deezes genoemde getuigen en dat dezelve nae erinnering der zwaare meineeds straffe en in forma gepresterden eede op voorestaande vraagartikelen ter instantie van producenten hebben gedeponereerd in voegen als onder zelve staat geregistreerd.
Des ten oirconde hebbe deeze gegeven onder mijn hand en zegel.
Actum Goor den 9 mey 1797. Wilhelm Jalink verwalter rigter.

Antwoord van Gerrit Jan Hoevink, Lammert Fokkers en Jan Hendrik Cremer gedaagdens ter eener, op en tegens dr. F.H. Racer advocaat fiscaal van Twenthe r.o., klager ter anderer zijde. Cum docto subet.
Duplycq voor Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer gedaagdens ter eener, op en teegens dr. F.H. Racer advocaat fiscaal van Twenthe ratione officii, aanlegger ter anderer zijde.
Burger. Mr. W. Jalink richter van Kedingen.

1. Al hoe wel de gedaagdens zig ten vollen overreed houden dat de gronden waarop zij hunne regtmatige defensien teegens den roekeloosen eysch door den aanlegger r.o. tegens hun ingedient, gebouwd hebben van dat gewigt zijn.
2. Dat deselve eene kost en schaadeloose absolutie van de teegens hun het eindens aanspraak genomene conclusie ten onvermijdelijken gevolgen hebben moeten.
3. Zulks zij veilig van duplicq zouden hebben kunnen renuntieeren.
4. Zijn zij nogtans vermits den aanlegger r.o. heeft kunnen goedvinden zijne onregtmatige actie nog nader bij replicq te justificeeren.
5. De ongefundeertheid daer van bij deezes ten toon te spreiden en ten dien einde van duplicq te dienen.
6. De beklaagdens kunnen niet nalaaten ten dien einde in de eerste plaatze te doen reflecteeren.
7. Dat de aanlegger r.o. geen moeite spaard om hunne defensie in een haatelijk daglicht te plaatsen.
8. Hetgeen daaruit komt aan te ligten.
9. Dat hij kan goedvinden al in den beginne art 1 van zijn replicq te stellen dat deselve alleen soude versonnen zijn om de justitie en goede order te stremmen, waarop door sommigen in deesen tijd voornamentlijk zoude worden toegelegd.
10. Eene beschuldiging waer hoe de aanlegger r.o. zijnen toevlugt heeft genomen voor zeeker met geen ander oogmerk als om daer door, waare het moogelijk !, den aankomstigen referent ten hunne nadeele te disponeeren.
11. Want hij wil hun daer meede doen voorkomen als behoorende tot dat soort van menschen.
12. Die zulk een laag en veragtelijk character bezitten dat zij er steeds op uit zijn, jaa niet onbeproeft laten, om de orders der overigheid in minagting te brengen, aan den wetten deselve gezag te betwisten en uit dien hoofde voor eene welgereegelde maatschappije hoogst gevaarlijk zijn.
13. Dan de aanlegger r.o. bedriegd zig zeer wanneer hij dit verfoeyelijk denkbeeld van de gedaagdens koesterd.
14. Aangezien zij plegtig durven verseecken met hunne defensie niets anders als de afwending van hunne schaden bedoeld te hebben.
15. De gedaagdens willen wel geloven dat den aanlegger r.o. liever zoude gesien hebben dat zij datelijk op de eerste requisitie de geeischte boetens aan hem betaald hadden.
16. En zij zouden, wanneer zij overtuigd waeren dezelve te hebben geincurreerd, ook niet in gebreeke zijn gebleeven de betaaling dier boetens te effectueeren.
17. Dan vermits zij oordeelden niet te verseecken in het geval waervan bij de publicatien waarop de aanlegger r.o. zijne actie gefundeert heeft gesproken word en uit dien hoofde verneemen dat het daerbij gestatueerde ten hunnen opzichte geen plaatze vond, maakten zij geen de minste zwaarigheid zig teegens den eisch des aanleggers in regten te versetten.
18. Hoe zeer het nu ook waer is aan den eenen kant.
19. Dat de uitoeffening der justitie ter bewaaring der goede order eenen onbelemmerde loop moet hebben.

20. Zo zeker is het tevens aan den anderen kant.
21. Dat de weg van verdediging moet worden opengelaaten aan een ieder teegens wien een acculator publicus uit hoofde van een begaan delict in regten meent te moeten ageeren.
22. Naademaal dit juist het zekere middel is de goede order in de maatschappije te bewaaren en deselve voor alle verstooring te beveiligen.
23. Terwijl indien men de ingezeetenen van dit op alle godlijke en menschelijke rechten steunend voorrecht wilde berooven daer uit de grootste verwarring voor het algemeen zoude gebooren worden.
24. Ofschoon wij nu wel overvloedige stoffe hadden dit nog klaerder te deduceeren zullen wij egter hiervan afstappen, vertrouwende dat het geavanceerde in allen gevallen genoegzaam is om te betoogen.
25. Hoe kwalijk het aan den aanlegger r.o. staat en hoe weinig eer het zijne regtkunde aandoet wanneer hij de gulde regel andriatur et alterra pars uit het oog verliesende, zig niet ontziet de regtmatische defensie der gedaagdens aan de kwaadaertige oogmerken van stremming der justitie en verstooring der goede order toe te schrijven.
26. Laat ons dan nu ter verdere beschouwing van het replycq in de tweede plaatse overgaan.
27. En dit doende vinden wij dat de aanlegger r.o. zig niet ontziet ons van verdraaying der woorden van zijne condschappen te beschuldigen.
28. Ten dien einde onder anderen allegerende art 18 van ons antwoord.
29. Alwaar wij het 9e vraagarticul van des aanleggers condschappen bij eisch sub B hebben aangehaald met de woorden "toen vervolgens" bij geval, weg te laten.
30. De aanlegger r.o. beschouwd deese woorden van dat gewigt alsof al de kragt of zwakte van het bewijs in het gedeponeerde op dien articul zullende zijn geleegen van de bijbehouding of weglating dier woorden, zoude afhangen blijkens zijnen redeneering hierover replycq art 3 en eenige volgende.
31. Van hoe weinig aanbelang het egter zij of men deese woorden bijbehouden dan niet en dat deese beschuldiging in eene bloote ongegronde vitterij bestaat zal blijken wanneer men slegts in aanmerkinge neemt.
32. Dat het bewijs geenzints in den vraagarticul maer in het door de getuigen daerop gedeponeerde geleegen zij.
33. Of dat het andwoord van de getuigen op de aan hun voorgestelde vraage slegts moet worden ingezien om van de waarheid van hetgeen bij de vraage is opgegeeven overreed te worden.
34. Nu vind men in het gedeponeerde der getuigen op gemelden 4e artikel de woorden "toen vervolgens" nergens gerepeteerd hetwelk dog volstrekt nodig was indien die antwoorden evenals het vraagarticul in connexie of relatie met de voorafgaanden en dus alles in eenen samenhang volgens des aanleggers r.o. sustenue moesten beschouwd worden.
35. Maar daar en boven al beschouwd men deese vraagarticul met het daerop gedeponeerde al eens in connexie en relatie met de voorafgaanden te staan.
36. Zo word daer door het bewijs hetwelk de aanlegger r.o. voor zijne soutenue daaruit wil afleyden tog niet kragtiger zulks hetzelve aan hem in dat geval meerder voordeel zoude aanbrengeen.
37. Daer in alle gevalle uit het gedeponeerde op dien articul niets anders kan worden opgemaakt als alleen dat Jan Hesselink op de deel voor de grond hebbe geleegen.
38. Zonder dat daaruit waerop het egter hier hoofzaakelijk aankomt teefens komt te blijken dat de wondinge aan sijn hoofd (die de getuigen verklaaren gezien te hebben toen hij weder opkwam niettegenstaande des tijds ingevolge den voorgaanden 8e articul de lampe uit en dierhalven wegens de duisterheid de moogelijkheid om iets te zien aan die getuigen benomen was), bij geleegendheid van dat preteus onderkrijgen zoude geschied zijn.
39. En hier meede vervalt dus al hetgeen hetwelk de aanlegger r.o. over het gewigt dezer woorden bij replycq heeft te berde gebragt.
40. Zo als desselvs redeneering waarmede hij replycq art 11 en 12 poogt goed te maaken met de eerste getuige het preteuse onderkrijgen van Jan Hesselink op de deele en het snijden niet gesien hebbe, ook geen steek houdt.
41. Hij zegt naamelijk ter aangehaalde plaatse.
42. Het spreekt zig van zelfs dat hij (te weeten Jan Hesselink) op de deele niet meer op kon komen zonder

daar neergeworpen te zijn en niet in deese zijne wedervertooning zig gesneeden en gewond vertoonen kon zonder dit toen in dien samenhang gekreegen te hebben.

43. Dan deese gevolgtrekking gaat niet door zijnde het zeer wel mogelijk, jaa zelfs meer dan waarschijnlijk, dat Jan Hesselink terwijl de lampe uitgebluscht en het dus duister was, zo als het doorgaands bij soortgelijke gelegendheden gaat, eenigzints beschonken zijnde zonder iemands toedoen op de deele zal zijn nedergewallen en door dien val eenigzints gewond zal zijn.

44. En wat de preteuse snijdinge aanbelangd, zo is het niet met allen beweesen dat die getuige zulks eerst zoude gesien hebben toen Jan Hesselink weder opkwam.

45. Dat woord "eerst" staat niet in zijn antwoord en door hetzelfde zo te explicereen maakt de aanlegger, hetgeen hij de gedaagdens wil te laste leggen, zig notoir aan verdraaying van woorden schuldig.

46. Hoe men dierhalven de woorden deeser depositie ook mooge opvatten, zo kan uit derzelver zin tog niets anders worden opgemaakt.

47. Als dat Jan Hesselink op de deele op den grond hebbe geleege en aan het hoofd gewond zij geweest.

48. Zonder dat daaruit tot een opzettelijk en geweldig nederwerpen van denzelfen als meede tot eene op dat pas toegebrachte wondinge van het hoofd op voldoende gronden kan worden beslooten.

49. Wij agten het uit dien hoofde overtollig om die getuige te reproduceeren tot hoedanig middel men onder anderen slegts dan zijnen toevlugt neemt wanneer bij het ter instantie van de partije gedeponeerde over een factum eenige bijzonder omstandigheden versweegen zijn die zoodanig factum geheel en al van aart en nature doen veranderen om welke te ontwaaren, geen zeekerder middel is dan zulk een getuige daarover bij reproductie te vraagen vermits dat getuigenis door den producent niet kan of mag gewraakt worden.

50. Nu hebben wij hiervooren reeds aangetoond, hetgeen trouwens ook aan een ieder der onpartijdige bij een bloote lecture van die depositie blijken kan, dat deselve geenzints van dien aart is dat men zig van reproductie zoude moeten bedienen om aan te toonen hoe onvoldoende deselve zij om daeruit een volledig bewijs voor des aanleggers r.o. soutenu, aangaande het preteus onderkrijgen en snijden van Jan Hesselink, af te leiden.

51. De aanlegger r.o. meend in de depositie van de tweede getuige op art 9 der condschappen bij eisch sub B iets ten zijnen voordeele te kunnen vinden.

52. Dog ook dit getuigenis verliest al desselvs kragt wanneer men considereert dat, zoals bij antwoord reeds is opgemerkt, unius testis responsio omnino non audiatur per leg 9 cod de testib.

53. De aanlegger r.o. dan wel penetrerende hoe weinig de bij eisch en aanspraak geapliceerde condschappen ten zijnen voordeele in deesen opereren produceerd bij replycq meerdere bewijsen dat hij meent ter staving zijne ijdele voorgeevens te kunnen verstrekken.

54. Dan vermits deselve uit het bij antwoord reeds geavanceerde en hierboven nog nader geadstrueerde van zelve vervallen, agten wij het onnodig de onwaarde daarvan en van hetgeen den aanlegger r.o. daerop replycq art 22 en veele volgende gebouwt heeft speciatim bij deesen aan te toonen.

55. Alleenlijk zullen wij op het document sub F slegts reflecteeren.

56. Dat aan die zogenaamdee sententie het dictum en de onderteekeninge ontbreekt en daarenboven deselve niet blijkt ooyt gepronuntieerd te zijn uit welken hoofde den aanlegger r.o. zig op deselve als op een gewijsde met geen het minste effect kan beroepen.

57. Terwijl wij op de overige condschappen van den klager r.o. in het generaal nog moeten aanmerken.

58. Dat de depositien der getuigen behelzen vague en onvoldoende gezegdens nopens hetgeen ten huize van Teunis Wennink ter gelegendheid van het gehouden mestmaal met Jan Hesselink zal zijn voorgevallen en in allen gevalle uit deselve niet het geringste ten laste der beklagdens kan worden geargumenteed, gemerkt zij hetgeen men vooral in deesen onder het oog moet houden, niet uit hoofde der preteuse toegebrachte wondinge aan Jan Hesselink, maar uit hoofde van het malitieus verswijgen der daders na het voorschrift van het placaat van den 12 april 1765 door den aanlegger r.o. geactioneerd zijn.

59. Gevolgelijk moet alhier niet zo zeer in discussie koomen hetgeen op het meergemelde mestmaal ten huize van Teunis Wennink gebeurd zal zijn waerover egter des aanleggers r.o. condschappen hoofzaakelijk rouleeren, dan wel voornamentlijk moet in het onderhavige geval onderzocht worden of de beklagdens in het geval geweest zijn den daader of daaders daarvan te kunnen openbaaren, zal men

beslissen of het gestatueerde bij bovengemelde publicatie aangaande de straffe waer aan de zulks die de daders niet ontdekken onderworpen zijn op hun van applicatie zij dan niet.

60. En hiervan moet men zonder eenige de minste hasitatie de negative ampleteeren en wel zulks om twee voorname reedenen.

61. Vooreerst omdat het geval waerin het voorschrift bij gemelde poenale wet vervat moet gevolgt worden ten opzichte der gedaagden niet aanweesig is.

62. En ten tweeden omdat daerenboven het nergens blijkt dat de beklaagdens in de moogelijkheid geweest zijn den dader of daaders der wondinge aan Jan Hesselink op het mestmaal ten huuse van Teunis Wennink zullende zijn toegebracht te kunnen openbaaren.

63. Ten aanzien van het eerste moet men noodzakelijk onder het oog houden.

64. Dat in het generaal de zodanige die bij een gezelschap waerin rusie is voorgevallen zijn teegenswoordig geweest of tot hetzelfde behoord hebben volgens meergemelde publicatie, eerst dan kunnen worden aangesproken tot betalinge der boete die de dader of daders bekent en overtuigt zijnde zouden moeten betalen, wanneer deselve dader of daders niet worden aangewezen of bekend gemaakt.

65. Gevolgelyk moet er van den dader of daders niet in het minste, zelfs niet per millesiman consequentian, consteren zal men van deese wet gebruik maaken.

66. Wanneer er derhalven eenig bewijs hoe zwak zulks ook mooge sijn voorhanden is waeruit zoude kunnen worden opgemaakt wie de hoofdbewerker der voorgevallene rusie in een gezelschap geweest sijn moet het gestatueerde bij deese publicatie aangaande de betaling der boete door die geene, die bij zodanig gezelschap sijn present geweest en den dader of daders daarvan niet ontdekken, nootzakelyk cesteeren, kunnende deselve niet geextendeert worden tot het geval wanneer zo als volgens des aanleggers r.o. eigene confessie hier plaatse heeft, de dader of daders niet genoegsaam sijn beweesen,

67. Tot dit geval zeggen wij kan deese wet niet geextendeert worden.

68. Het is trouwens eenee bekend rechtsdoctrine.

69. Dat alle poenale wetten ut pose adiosa stricte en na den letter zonder deselve de casu ad casum te extendeeren, moeten worden geinterpreteerd; men sie onder anderen Carpzovius praxis vercrim part quest 9 nr 13, alwaar hij zegt penales sanctiones in is tantum modo casibus recipenda surit quorum expressa in legibus fit mentio vid etiam part 2 quest 56 nr 40 et nr 85 en op andere plaatsen meer.

70. Terwijl indien men eene ruimere interpretatie wilde plaatze geven en die wetten de casu ad casum wilde extendeeren, men gevaar soude loopen zig aan eene verregaande onregtvaardigheid in het vonnissen schuldig te maken.

71. Hetgeen teegen het voorschrift van het regt quod lex debeat essecequa et sancta et hinc interpretatio qua imquitatem continet sit rejicienda argleg 16 ff den condit et interpret vid et menoch de prasumpt leb 2 pras 1 en christinens ad leg mechl in pras nr 31, zoude aandruischen.

72. En welk een verregaand misbruik zoude van het onderhavig placaat hetwelk bovendien, hetsij met eerbied gezegt, van hardigheid die door geene utilitas publica kan gecompenseerd worden, niet is vrij te pleiten, niet kunnen gemaakt worden, indien men hetselve ook wilde doen standgrijpen, in gevallen waerin de daders der gepleegde feyteljkheeden niet genoegzaam sijn beweesen.

73. Dan trouwens zoude het alleen van de onagtzaamheid en nalatigheid van eenen fiscaal in het onderzoeken der misdaden die hij niet alle exactitude moet naspooren, afhangen, dat de onschuldige leden van een gezelschap na goedvinden met kostbaare procedures besprongen wierden, daer hij in gevalle hij bespeurende dat van de wesentlijke dader niet veel te haalen waare, geene moeite soude aanwenden, meerdere en sterkere bewijsen ten zynen laste in te winnen, liever verkiesende de zulke die meerder gegood sijn na het voorschrift van gemelde placaat in regten aan te spreken uit aanmerking ten kosten van de sodanige zig beeter te kunnen verrijken, welk een wederregtelijk nadeel zoude daaruit niet voor de goede ingeseetenen gebooren worden.

74. Wanneer men nu bij dit alles in overweeging neemdt dat volgens des aanleggers r.o. eigene confessie in het onderhavige geval wel eenig bewijs voorhanden zij wie de dader of daders der wonding aan Jan Hesselink op het mestmaal ten huuse van Teunis Wennink zullende sijn toegebracht geweest sijn; zo volgt daer uit dat de aanlegger r.o. verpligt zij geweest geen moeite te spaaren dat bewijs tot die volmaaktheid te brengen dat hij daarop tegens den dader zelve in regten kon ageren; hierin egter is hij nalatig gebleeven

en heeft de nodige exactitude hem zo eigen wanneer hij met iemand te doen heeft waervan wat te haalen is, niet betoond.

75. Dan deese onagtsaamheid kan geenzints dat voor de gedaagdens zo nootlottig gevolge hebben dat hij nu tegens hun uit hoofde der publicatie van den 12 april 1765 (die alleen plaatse heeft zo als hier vooren luce meridiana clariu betoogd is, wanneer de dader of daders niet sijn beweesen), tot betaling der boete in geene deele hebben kunnen of moogen ageeren.

76. Te minder.

77. Omdat het ten tweeden nergens blijkt dat de beklaagdens in de mogelijkheid geweest zijn den dader of daders der wondinge aan Jan Hesselink op het mestmaal ten huuse van Teunis Wennink zullende zijn toegebracht, te kunnen openbaaren hetgeen ons nog overig is nader te deduceeren.

78. Het consteerd wel is waar dat de beklaagdens op het meergemelde mestmaal ten huuse van Teunis Wennink geweest zijn.

79. Dog daaruit kan geenzints dat gevolg getrokken worden.

80. Dat zij dierhalven ook gezien hebben welke persoonen van het geselschap de prateuse wondinge aan Jan Hesselink hebben toegebracht.

81. Daer dit laatste nogtans nootzakelijk vereisch word wil men haer wegens het niet ontdekken van die personen tot de betaaling der boete volgens het voorschrift van meergemelde publicatie actioneeren.

82. Aangesien zij anderzins zouden gestraft worden over iets hetgeen ten eenen maale buiten hunne schuld en toedoen gebeurd is, hetgeen onmooglijk de intentie der hooge wetgeeveren bij het arresteeren der meergemelde publicatie kan geweest zijn.

83. Om nu de intentie van een wetgever omtrend den sin van een wet te doorgronden is elk uitlegger verpligt om wel verre van bij een enkeld woord, sin of articul te moogen blijven hangen.

84. Integendeel deselve in haaren geheelen en vollen samenhang te moeten naspooren en vooral in overweeing neemen.

85. De reeden die den wetgever tot het arresteeren van sodaane dispositie hebben gepermoveerd.

86. Ante omnia enim de mente legis hand judixandum nisi totalege perspecta cum ex antecedentibus et subsequentibus frequenter evidens evadat legis sententia Voet ad ff de ll nr 20, Busius ad leg 19 ff eod.

87. Incivile enim est auctore celsonisi tota lege perspecta de una aliqua ejus particula judicare vel responde eleg 24 ff de ll qui enim legis alicujus partem unam arripuerit veram ejus seutentiam pleriamque vix as sequatur cum ex subsequentibus si cum pracedentibus et antegressis confetantur ambigin etobscuri legis sensus veritas elici debeat confer Wittenberg ad ff disput 4 lit T 2 nr 13 ADD communiter ad tit ff de ll gevoegd bij Hunn en Stephan de phed die bijzondere tractaten, de eerste de interpretatione jutis en de andere de interpretatione legiam hebben geschreven.

88. En op deese voet dan het placaat van den 12 april 1765 beschouwende zo zal men bevinden.

89. Dat daarbij wel degelijk word gesupponeerd eene scientie of wetenschap der daders in die geene van wien de verklaringe gevorderd word.

90. Hetwelk uit de ratio hujus legis qua ejus anima est et magis quam verba est spectanda docente Menochio consal 998 is af te neemen.

91. Deselve bestaat hierin.

92. Dat veeltijds geweldadige feytelijkheeden in herbergen en particuliere gezelschappen worden begaan welke ongestraft blijven bij gebrek van bewijs.

93. Doordien de daerbij teegenswoordig geweest zijnde geheele gezelschappen van menschen geciteerd zijnde om der waarheid getuigenisse te geven zich niet ontzien.

94. Deselve op eene kwaadaartige en verfoeyelijken wijze te ontveinsen en nb zelfs godslasterlijk onder eede te verklaaren, de dader of daders van die begaane delicten niet te weeten of te kennen.

95. Hoedanig eene verfoeyelijke ontveinserij en godslasterlijke verklaringe onder eede notoir eene wetenschap in dien ontveinser verondersteld.

96. Hetwelk op de gronden van het recht en de billijkheid steund die allerklaarst leeren quod poene prasupponat dolum vel culpam et hinc regulariter idnoranti saltem in justa ignore versanti impori ... Menochius arbiter ... zijn cas 185 nr 4 et cons 626 nr 6.

97. Zodat aangezien deese wet anderzints de grootste hardigheid zoude in zich vervatten, alhier eene

scientie moet verondersteld en tot den grond der wet gelegd worden na de regul quodlex debeat esse aqua et sancta et hinc interpretatio qua iniquitatem continet sit rejicienda, hier boven reeds aangehaald.

98. Zo als zulks ook in diervoegen in contradictorio verstaan is voor het hoogschouten gerigte van Hasselt in zaake tusschen procureur S.D. Smook als fiscaal van den Hoogschout van Hasselt en over Hasseler Ampt klager ter eener, op en teegens Jan Jans ter Haar beklaagde ter andere zijde.

99. Alwaar gemelde procureur S.D. Smook r.o. ook uit hoofde van deese publicatie tegens den beklaagde had geageerd, dog aan hem den eisch is ontzegt op advys van den advocaat H.W. Ravesteyn.

100. Welk gewijsde hetgeen men eener attente lecture aanbeveeld, men geoordeelt heeft niet ondienstig te zijn hierbij over te leggen sub A.

101. Aangezien daaruit duidelijk komt te gelyken.

102. Hoe omzigtig en naauwkeurig men in het interpreteeren der meergemelde publicatie van den 12 april 1765 als zijnde een extraordinair subsidiaer poenaal middel ter ontdekkinge van de waarheid zijn moet en dat deselve niet de casu ad casum kan worden geextendeert zal zoals daerbij met duidelijke woorden gezegt word.

103. Nu is aan zijden van den aanlegger r.o. in geen deele bewesen dat de beklaagdens een scientie of wetenschap van den dader of daders der wondinge aan Jan Hesselink op het mestmaal ten huysen van Teunis Wennink zullende zijn toegebracht gehad hebben gevolgelyk kunnen zijn, indien zij den dader of daders ook van geen kwaadaardig en verfoeyelyk ontveinsen beschuldigen en uit dien hoofde in gevolge het gestatueerde bij meergemelde publicatie tot betaaling der boete geactioneerd worden.

104. Trouwens deese scientie of wetenschap van de dader of daders kunnen de beklaagdens niet anders hebben of zij moesten op dat ogenblik, toen Jan Hesselink de prateuse wondinge ontfangen heeft, daerbij present zijn geweest en den dader of daders daarvan duidelijk gezien hebben en dit present zijn bij het toebrengen der wondinge aan Jan Hesselink, moest de aanlegger r.o. ingevolge het meergemelde placaat hetwelk de aanweesigheid bij het feit en de bewustheid der daders al meede veronderstelt en ten grondslage heeft hebben beweesen, zijnde het zoals wij boven reeds aanmerkten in deesen niet genoeg dat het consteeren dat de gedaagdens op het mestmaal van Teunis Wennink zijn tegenswoordig geweest.

105. Wanneer men egter alle de condenschappen die de aanlegger r.o. zo bij eisch als bij replycq heeft geproduceert in ziet, zo vind men niet het minste waermeede zoude beweesen zijn dat de gedaagdens in het geselschap zijn present geweest ten tijde dat de prateuse wondinge aan Jan Hesselink is toegebracht, zoals zulks nochtans hadde behooren te geschieden, hetwelk uit de woorden der meergemelde publicatie alle die geene welke bij het pleegen van zodanige misdaden en geweldensrijen zijn tegenswoordig geweest niet onduidelijk is af te neemen. Daar dezelve hoofzaakelyk over de rusie ter gelegendheid van het meergemelde mestmaal ten huysen van Teunis Wennink zullende hebben plaatze gehad, dog geenzints over de tegenswoordigheid der gedaagdens daerbij rouleeren.

106. De aanlegger r.o. dan wel bezeffende de nootzakelykheid van het bewijs dat de gedaagdens in het geselschap zijn geweest, nb toen de prateuse rusie voorviel, zal hij met een gunstig gevolg tegens hun ingevolge het meergemelde placaat in regten ageeren, poogt het defect van dit bewijs daer meede goed te maken.

107. Dat dit prasant zijn der gedaagdens in het gezelschap toen de prateuse rusie voorviel moest geprasumeerd worden zo lang dezelve hun alibi niet beweesen.

108. Dan wij zullen hierop aanmerken.

109. Dat bekendlyk een aanlegger vooral in een saake als de onderhavige verpligt zij de duidelykste een volkomenste bewijzen ter staving zijner soutenuue voor den dag te brengen zonder dat hij tot bloote prasumtien zijnen toevlugt mag nemen per leg ult cod de prob bij antwoord art 26 aangehaald.

110. Zo seeker dit nu is aan den eenen kant, zo waaragtig is het tevens aan den anderen.

111. Dat een gedaagde tot geen het minste bewijs, hoe gering ook, verpligt is hetgeen zo verre gaat dat het gebrek van bewijs aan zijden des aanleggers alleen genoegzaam is eene kost en schadelose absolutie van een gedaagde te doen stand grijpen.

112. Actore enim non probante reus est absolvendus etiamsi nihil prastiterit per notor.

113. Van deese generale regel rechtens kan in het onderhavige geval ook geene uitzondering gemaakt worden door te stellen dat bij gebrek van bewijs aan zijden des aanleggers r.o. de gedaagdens hun alibi

zouden moeten bewijzen; het is genoeg en hierop moet blootelijk in judicando gereflecteerd worden dat het niet blijkt dat de gedaagdens zig in het gezelschap bevonden hebben toen de prateuse wonding aan Jan Hesselink is toegebracht non esse enim et non apparere paria sunt, daar en boven is dit eene distinctie waarvan in de wet geen schijn of schaduwe gevonden word et ubi lex non distinguit nostrum non est distinguere l de pretio ff et de public in rem action et legs 1 de legat prast vid Carzov prax crim p 1 quast 38 nr 65.

114. De aanlegger is geheel en al het spoor bijster wanneer hij souteneerd dat de meergemelde publicatie daardoor zoude worden elusoir gemaakt.

115. Deese stelling loopt geheel en al in het absurde zijnde het niet moejelijk, jaa zelfs zeer gemakkelijk, indien men zig de moeite maar wil geeven dit prasent zijn bij het plegen der misdaden te bewijzen.

116. Jaa maar al was het ook al eens door den klager r.o. beweesen des zeeker neen zo als wij gesien hebben dat de beklaagdens zig in het gezelschap ten huysse van Teunis Wennink bevonden hebben toen de rusie waerin volgens zijn onbeweesen voorgeeven Jan Hesselink, nb eene keurbare wonde zoude ontfangen hebben voorviel, zo waaren zij tog buiten staat den dader of daders daarvan te kunnen openbaaren omdat zoals uit de condschappen blijkt het licht uit en dus alle moogelijkheid om iets te zien aan hun volstrekt benomen was.

117. De uitvlugt van den aanlegger r.o. dat de donkerheid door het uitblusschen van het ligt veroorzaakt door het licht van het vuur en het schijnen van de maan zoude verdreeven zijn, is der maten van allen grond ontbloot dat wij niet nodig hebben deselve breedvoerig te bejegenen.

118. Daar het in allen gevalle overkend is hoe weinig de gloed die het vuur hetwelk in de boerenhuysen op het einde van het huys is van zig geeft in het schemerlicht van de maan geschikt zijn om hetgeen op het andere einde van het huys op een duistere deele onder een grooten hoop van menschen voorvalt, zo duidelijc te kunnen onderscheyden dat men met volkomen zekerheid zoude kunnen zeggen welke persoonen daarbij al zijn tegenswoordig geweest en wie van hun de wonding hebben toegebracht.

119. Zonder dat hieromtrent de woorden der publicatie van den 12 april 1765 waarbij hetzelfde word gestatueerd van geselschappen buitens huys op de gemeene straten of weegen eenige verandering zouden maaken.

120. Zijnde het zeer natuurlijk dat in gevalle er buitens huys op de gemeene straten of weegen rusie voorvalt de daarbij present geweest zijnde persoonen wegens de boete niet kunnen worden geactioneert, ten waare even zo als in het geval wanneer de rusie binnens huys is voorgevallen er ten genoegte rechtens consteerd dat zij door geene duisternisse belet zijn geworden de dader of daaders der wonding te kunnen ontdekken.

121. Want dan eerst kan van hun gezegt worden dat zij verpligt zijn deselve te openbaaren ten dien effecte dat wanneer zij dan in gebreke blijven daer aan te voldoen, zij deswegens na het voorschrift van gemelde placaat in regten kunnen betrokken worden.

122. Terwijl indien men de openbaaring van den dader of daders van hun wilde vorderen en hun wegens de niet ontdekking daarvan actioneeren wanneer de duysternisse hetzij binnen of buytens huys hun belet hadde deselve te ontdekken, zulks niet alleen tegens de gronden van alle regt en billijkheid waerop alle wetten moeten gegrond zijn en volgens dewelke nemo ad impossibilia (waertoe zekerlijk het zien in de duisternisse moet gebragt worden), potest obligari zoude aandruisschen maar ook tegens het gemelde placaat lijnregt zoude aanloopen, vermits zoals boven breedvoeriger en op solide gronden is aangetoond hetselve eene scientie of wetenschap supposeerd en die geene waarvan de verklaringe gevordert word hoedaane scientie of wetenschap slegts kan plaatse hebben in dezulke die op het moment wanneer de rusie voorvalt in het gezelschap zijn tegenswoordig geweest en aan dewelke de moogelijkheid om te zien door geen duisternisse of ander omstandigheden benoomen is en dus geenzins in de gedaagdens om voorverhaalde redenen kan verondersteld worden, zulks dat deselve wegens de niet ontdekking de daders uit hoofde van meergemelde placaat voor de boete zoude kunnen worden aangesproken.

123. Voor het overige is de uitvlugt waer meede de aanlegger r.o. replycq art 78 en veele volgende zoekt goed te maken dat hij geen behoerlijke onderzoek na den uitblusschers van het ligt gedaan heeft, ten eenen maale van alle grond ontbloot.

124. Vermits het gezond verstand dicteerd dat ingevolge de uitdrukkelijc woorden der publicatie

onderzoek moettende gedaan worden na den dader en den persoon die het licht heeft uitgedaan, het niet genoeg is nog aan de intentie der wet voldaan worden indien de leeden van het geselschap slegts worden geciteerd om den dader te ontdekken, indien men niet tevens alle moeite aanwend om den uitblusscher van het licht ontwaer te worden.

125. Vermits deselve ingevolge meergemelde publicatie voor een der daders moet gehouden worden, dat is te zeggen dat deselve dezelfde straf die de dader bekent zijnde zoude moeten ondergaan, onderworpen is.

126. De aanlegger r.o. egter (en hierdoor hoe hij zulks ook zoeken te bemantelen heeft hij zig notoir aan een verregaand pligtversuim schuldig gemaakt), heeft na den uitblusscher van het licht geen behoorlijk onderzoek gedaan, hebbende hij slegts zoals uit de stukken bij eisch evident is eenige personen geciteerd om den dader der wondinge op te geven terwijl hij slegts sommige van hun na den uitblusscher van het licht gevraagd heeft, hetgeen egter niet genoeg is daar hij om dit te weten het geheele gezelschap dat zig op het meergemelde mestmaal ten huuse van Teunis Wennink heeft bevonden moest geciteerd hebben en dus niet minder moeyte moest hebben aangewend als om den wesentlichen dader ontdekken.

127. Aangezien de dader of daders der wondinge geheel andere personen zijn kunnen als de dader of daders die het licht hebben uitgebluscht en deese laatste niet minder dan de eerste ingevolge de wet aan de straffe onderworpen zijn.

128. Het verstaat zig dierhalven van zelven dat het de pligt van een drost of officier is ook na de laatstgemelde een even zo streng onderzoek te doen als na de eerstgemelde en dat het uit dien hoofde onnoodig was zulks bij de publicatie aan hem uitdrukkelijk te beveelen, te minder omdat de zin en intentie van deese wet zulks ook duidelijk met sig brengen.

129. Als zijnde daaruit middagklaar op te maaken.

130. Dat de daad der wondinge en die van het uitblusschen van het licht, alhoewel door verschillende personen kunnende worden geperpetreerd, nothans uit een en hetzelfde oogpunt beschouwd worden.

131. Wanneer nu de aanlegger r.o. ook na den uitblusscher van het licht ten huuse van Teunis Wennink (zoals wij klaar hebben aangetoond dat hij ingevolge de meergemelde publicatie verplicht was), behoorlijk onderzoek had gedaan door alle de leeden van het geselschap tot desselfs bekendmaking te citeeren en het bleek dan dat hij denzelven even zo min als den dader der wondinge konde ontwaaren, dan eerst wierd hij bevoegd om drie personen uit het gezelschap te actioneeren.

132. Want steld men dat hij aan zijnen pligt hebbe voldaan door slegts onderzoek te doen na den dader der wondinge en dat indien hij denselven niet kan ontdekken hij datelijk drie personen uit het gezelschap kan aanspreken zoude iets kunnen geschieden strijdig tegens den wil en de intentie van de wet, vermits het dan zoude kunnen gebeuren dat de daad van uitblussing van het licht ongestraft bleef.

133. Gemerkt de dader daarvan zoude verborgen blijven omdat alle de leeden van het geselschap (die ofschoon den eigentlichen daader der wondinge niet wetende aan te wijzen, egter den uitblusscher van het licht als een ander en geheel van eerstgemelden verschillend persoon kunnende zijn wel souden kunnen openbaaren), daarna juist niet gevraagd en dus onverplicht zijn denselven bekend te maaken.

134. Er moet dus duidelijk consteeren dat de uitblusscher van het licht even zo min als de dader der wonding kan ontdekt worden (en dit kan nimmer als na verhoor van alle leeden van het geselschap dienaangaande zoals zulks ter ontdekking van den dader der wondinge word in het werk gesteld volleedig blijken), voor en aleeer men van de actie tegens drie uit het geselschap gebruik kan en mag maaken.

135. Eindelijk zullen wij nog met een woord reflecteeren dat het niet in deesen ter zaake doe of tegens den eersten beklagden uit hoofde van eene anderen misdaad, waaraan hij zig zoude hebben schuldig gemaakt, criminaliter worde geprocedeert daer deselve indien hij se al mogte geperpetreerd hebben, hier meede niets gemeens heeft en hem uit dien hoofde in het onderhavige geval ook niet in het minste kan prajudiceren.

136. De gedaagdens vertrouwen dan dat uit het geavanceerde ten genoegte regtens zal kunnen consteeren hoe wederregtelijk, jaa zelfs op eene tegens den waeren zin en meening van het meergemelde placaat van den 12 april 1765 aandruischen, de wijze zij door den aanlegger r.o. met de onderhavige procedure zijn besprongen.

137. Zonder dat het juiste noodig soude zijn de ongegrondheid van des aanleggers r.o. soutenuue dat dit

laatste, te weten zijne verpligting tot het onderzoek na den uitblusscher van het licht bij wege van dilatoire exceptie door de gedaagdens moeste zijn geproponeerd geworden, breedvoerig ten toon te spreiden.

138. Aangezien het uit dien aart der zaake van zelve voortvloeyd dat de nalatigheid door den aanlegger r.o. ook in dit onderzoek begaan de onderhavige actie, nb tegens de gedaagdens ten eenemaale perimeert en indien opsigte hebbe de gedaagdens vermeend zulks bij wege van peremtoire exceptie bij hun antwoord ten principaalen te mogen avanceeren.

139. Zijnde wij het met den aanlegger r.o. in geene deele eens dat de onderhavige actie tegens de gedaagdens hierdoor slegts zoude worden gediffereerd als hebbende dan plaatse wanneer van de onderhavige geheel verschillende exceptie tibi advejus me nondum competit actio wordt geobjecieerd.

140. Maar daer en boven zijn de bij antwoord en hier vooren breedvoerig gededuceerde redenen waerop de gedaagdens hunne regtmatige defensien gebouwd hebben van dat gewigt dat ieder op zig zelven beschouwd, alleen genoegzaam is om hun van de teegens hun door den aanlegger r.o. geentameerde onregtvaardige actie kost en schaadeloos vrij te dingen, zulks het overtollig zijn zoude over dit laatste point meerder te blaade te brengen.

141. En hier meede houden de gedaagdens tegendeels replycq ten genoegte rechtens gedebatteerd en gedient van duplycq.

142. Doende dierhalven onder generale denegatie van het gunt niet speciatim mogte zijn aangevoerd zonder iets nadeligs tecendo vel pratereundo te willen hebben gestendigt de qua solemnissima protestatio en op de eerbiedige recommandatie van het point van kosten ex dictis dicendis nobiliter que en omissis supplendis omni meliori modo persisteeren bij hunne het eindens antwoord genoome contraclusie met herhaalden eisch van kosten.

J.E. Hubert dr.

In zaaken voor deezen hoogadelijken hoogschouten gerigte al nog strijdig en onbeslist hangende tusschen den procureur S.D. Smook als fiscaal van den heer hoogschout van Hasselt en Over Hasseler Ampt klager ter eenere, op en tegen Jan Jans ter Haar beklagde ter andere zijde.

Dit proces (foto 083-114) staat hier niet vermeld; wordt nl aangehaald als vergelijking met het Markelose proces.

Recessus in scriptis loco quadruplycq voor Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer gedaagdens ter eener, op en tegens dr. F.H. Racer advocaat fiscaal van Twenthe r.o. aanlegger ter anderer zijde.

Burger. Mr. W. Jalink richter van Kedingen.

1. Men heeft dezerzijdsch reeds bij antwoord en nog nader bij duplicq op ene zo als men vertrouwd overtuigende wijze betoogd.
2. Dat het gestatueerde bij de publicatie van den 15 july 1737 en die van den 12 april 1765 waarop de aanlegger r.o. de onderhavige actie gebouwd heeft ten opzichte van de beklagdens geensins van applicatie zijn kan terwijl hetzelfde slegts dan eerst plaatze vind.
3. Wanneer er duidelijk consteerd dat die geene waarvoor de boete gevordert word en de mogelijkheid geweest zij den wezendlijken daader van het feit te kunnen ontdekken.
4. Als wordende bij die andersins harde wet gesupponeerd eene scientie of wetenschap des daaders.
5. Zoals bij het advys bij duplycq sub A door een ervaren rechtsgeleerde afgegeven, zo klaar als bondig en uit principes van regt en billijkheid breedvoerig is gededuceerd.
6. Wij weeten even zo wel als de aanlegger quod legibus non exemplis sit judicandum.
7. Doch alhoewel dit aan den eenen kant wel waar moge zijn, zo is het nogthans aan den anderen niet minder zeeker.
8. Dat adrijven van kundige rechtsgeleerden in judicando wel moogen, ja doorgaans plegen gevolgd te worden.
9. Zoals de aanlegger r.o. ook schijnt van gevoelen te zijn.
10. Want andersins zoude hij bij replycq geene zoogenaamde sententie of advys gevoegd hebben hetgeen

met geen ander oogmerk geschied is.

11. Als om daar mede den aankomstigen referent waare het mogelijk ten zijnen voordeele te dispooneeren.

12. Dan de beklagdens meenen grond te hebben van gerust te moogen vertrouwen dat den aanlegger r.o. zijn bedoelde oogmerk hiermede geensins zal kunnen bereiken.

13. Terwijl de ongegrondheid der aanmerkingen die de aanlegger r.o. teegens ons advys bij triplycq gemaakt heeft zo zeer in het oog loopt.

14. Dat al wilde men zijne zogenaamde sententie, waarvan hij zegd het origineel tot dus verre niet gevonden te zijn, al eens als een echt stuk beschouwen men dan nog aan het onze verre weg den voorrang zoude moeten geeven omdat daarin de dispositie der publicatien van 1737 en 1765 gevolgd is.

15. Hetgeen de gedaagdens vertrouwen uit het geavanceerde bij antwoord en nader bij duplycq luce meridiana clarius te zullen blijken.

16. Zulks zij hetzelve aan het onzijdig oordeel van eenen cordaten richter veilig durven overlaaten.

17. Zonder omtrent dit stuk thans breeder uit te weiden.

18. Alleenlijk zullen de beklagdens met opzigt tot het advys van dr. W.S. van der Gronden en C.J. Fabius waarvan aanlegger bij triplycq art 3 gewag maakt nog kortlijk reflecteeren.

19. Dat hoe zeer men ook van de bekende regtskunde dezer beide advocaten overtuigd is, men nogthans groote zwaarigheid zoude dienen te maaken, hetzelve met opzigt tot de beklagdens in judicando te volgen.

20. Want behalven dat in hetzelve van een geheel ander en van het onderhavige verschillend geval gehandelt word, zo is het daar en boven uit hoofde dat de referenten daar in de paalen van hunne magt als hebbende de beklagdens gecondemneerd wegens iets waarvan de klaager had afgezien, te buiten zijn gegaan ipso jure nul.

21. Waarom de beklagdens zijnde geweest Bartus Hinfert en Hermen Jan Dierink op advys van hunne bediende advocaaten dr. G.J. Dumbar en dr. H.J. Jordens van die sententie ook hebben geappelleerd en bij grieven van appel de nulliteit van die sententie ten duidelijksten op solide gronden aangetoond.

22. De appellanten zouden daarin bij de tweede instantie zekerlijk getriumpheerd hebben, waare het niet geweest dat die proceduire uit hoofde dat daar van geen nadere boete nog sportulen waaren ontfangen door de toenmalige staaten voor defect waare verklaard geworden.

23. De beklagdens hebben gemeend dit een en ander nog kortlijk te moeten avanceeren dog agten het ten eenenmaale onnodig het verder geposeerde bij triplycq te bejegenen.

24. Aangezien hetzelve niet anders in zich behelst als niet ter zaake doende en ongefundeerde beuselarijen die bij antwoord en duplycq, waartoe zij zich eerbiedig refereeren reeds ten genoegte regtens wederlegd zijn en als zodanig de regterlijke toetse geensins zullen kunnen doorstaan.

25. En hiermede doen de beklagdens onder nadrukkelijk protest nogthans van tacendo vel pratereundo niets nadeligs in tegendeels triplicq te willen hebben gestendigd en generale denegatie van al hetgeen hetwelk niet speciatim mogte zijn gedebatteerd veilig omni meliori modo.

Persisteeren bij hunne genomene contraconclusie onder eerbiedige en ernstige recommandatie van het point van kosten. J.E. Hubert dr.

In zaaken alnog strijdig en ongedecideerd hangende voor deezen landgerichte van Kedingen tusschen dr. F.H. Racer als advocaat fiscaal van Twenthe ratione officii aanlegger ter eener, en Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cremer gedaagdens ter andere zijde.

Waarbij de klager bij eisch en aanspraak in substantie voordroeg dat op den 13 september 1796 een gezelschap zou geweest zijn ten huizen van eenen Teunis Wennink in Stokkum.

Dat aldaar zou zijn ontstaan rusie, de lamp uitgeblust en eenen Jan Hesselink geslaagen en aan het hoofd gewond zou zijn geworden, dat van die wonden twee zouden zijn bevonden keurbaar.

Dat desweegen kondschappen zouden zijn ingewonnen, edog de eigentlijke dader of daders dier wonding niet genoegzaam zouden zijn beweezen.

Dat overzulks de aanlegger ingevolge publicatie van 15 july 1737 en 12 april 1765 alle de geenen die hij zou hebben kunnen ontwaar worden tot dat geselschap behoort te hebben of daarbij bekend te zijn geweest, zou geciteerd gehad hebben om ingevolge publicatie van den 12 april 1765 de daader of daaders

aan te wijzen en bekend te maken, dog ook daarin niet zou zijn gevorderd.

Waarom hij aanlegger drie van het voorzeide gezelschap en wel bij preferentie deezē gedaagdē op welke de meeste presumpcie zou scheynen te vallen, eerst tot het maken van afdragt zou hebben geciteerd. Dat dezelve daarvan zouden zijn gebleeven in gebreken waarom hij aanlegger ratione officii tegens dezelve na vooraf citatie omni meliori modo concludeerde dat de gedaagden aan het hoofd dezer gemeld bij vonnis van dit gerichte mogen worden gecondemneerd om yder hoofd voor hoofd ten profijte van de hoogheid des volks van Overijssel te moeten betalen eene somma van honderd zilvere ducats en wegens oppositie een vierde meer met wijderen condemnatie van dezelve gedaagdē in de kosten dezer procedure.

En waartegens die gedaagdē G.J. Hoevink, Lambert Fokkers en J.H. Cremer almeede in substantie voordroegen zulks onder protest tegen alle bewijs als zullende na regten alleen en aanlegger incumbeeren in tegendeel imploreerende, alle salutare middelen en indulten regtens bijzonder in cas als deese aan verweerders te staade zullende komen; en wel dat geen der feiten ten genoegen regtens door den klager zou bewezen zijn, gemerkt zij ontkennen dat het genoegzaam zou geblijken dat er destijds ten huise van T. Wennink eenige rusie zou zijn voorgevallen dat het overzulks niet zou kunnen consteeren dat in die rusie J. Hesselink zoude zijn keurbaar gewond, alzo uit de geproduceerde getuigen vooral niet zoude consteeren (iets waarop het noodzakelijk zoude aankomen), dat in die rusie J. Hesselink gesneeden en aan het hoofd dermaate zij gewond geworden dat aan den klager deswegen actie kragt publicatie van 15 July 1737 en 12 april 1765 tegen beklagdē geschaapen zou zijn geworden, waaromtrent hij klager zou te kort schieten blijkens de depositien van G.H. Effink, G. Effink en J.H. Rierink (*ter Plegt*) ibiq art 9 sub B bij eisch, als welken dan nog ten aanzien van het feit zouden zijn unicq en overzulks geen regard zouden meriteeren na de b 9 c de testib, zullende het ook geenzints bewezen zijn, dat de beklagdē zig destijds in het gezelschap bevonden veel minder dat op dat ogenblik J. Hesselink keurbaar gewond is.

Dat ook het getuigenis der voorzeide lieden te minder steek zou houden omdat de overige getuigen, die even zoals zij lieden in dat gezelschap zouden present geweest zijn, ook die aan hun gedaane vraag met een rondborstig neen zouden beantwoorden, daar het tegens alle waarschijnlijkheid zoude strijden dat indien er zodaane rusie in het gezelschap waare voorgevallen, de overige getuigen daarvan geen de minste kennis zouden draagen.

Dat in allen gevallen uit die condschap sub B dicto artic 9 op zijn hoogst zou consteeren dat J. Hesselink destijds een wonde aan het hoofd zou gehad hebben, waaruit egter niet zou moeten worden opgemaakt dat J. Hesselink op dat ogenblik toen hij op de deele zou zijn ondergekreegen, gesneeden en dermaate gewond zou zijn dat de klager regt tot de onderhaavige actie zou weezen geschaapen. Iets dat de klager nimmer zou kunnen prouveeren.

Gemerkt het zeker zijn zou dat J. Hesselink die keurbare wonde buitens huis en dus buyten het gezelschap maar niet op de deele zou hebben ontvangen gelijk ook dit geblijken zou uit een condschap sub A bij antwoord.

Dat ook geen presumpcie zelfs zou daar zijn dat zo er rusie ten tijde en plaatse voormeld waare geweest als dan de gedaagdē daarin zouden zijn gemelleerd geweest.

Dat daar ten tijde dier rusie pretenselijk zullende voorgewend zijn de lamp uit was en uit niets consteeren zou dat de lamp geduurende die rusie weeder zou weesen aangestooken, het ook suspect zou zijn hoe de geproduceerde getuigen zouden hebben kunnen verklaaren gezien te hebben dat J. Hesselink op de deel weer opkomende gesneeden en aan het hoofd gewond was.

Dragende zij gedaagdē al vorder voor dat in allen gevallen tegens de beklagdē uit hoofde der voorzeide resolutien geen actie zou zijn geschaapen omdat die publicatien zig alleen zouden bepalen tot geweldaadige feitelijkheeden, dog niet betrekking zouden hebben tot kleine misdrijven en krakeelen waarop bij landregte maar zeer geringe boete gesteld zouden zijn, dat het nu niet zou consteeren dat een keurbaare wonde aan Jan Hesselink zou zijn toegebracht ten huise van die opgemelde Teunis Wennink en overzulks op grond dezer publicatien niet zou hebben kunnen geageert worden als welke alleen zou moeten blijven bepaald tot geweldadige feitelijkheeden.

Dat zo men al eens sustineerde dat ook de boete over kleindere feitelijkheeden dan keurbaare na welgemelde publicatien zouden mogen worden geint als dan die invordering niet door drosten maar door

schouten en rigteren zou moeten gedaan worden als aan welken deese boeten over kleindere feitelijkheden zou toekomen.

Zodat ook de keurbaarheid der wondinge niet consteerende aan den aanlegger zou obsteeren de exceptio tibi adversus me non competit actio.

Dat ook de intentie der statuenten niet zou zijn geweest om aan de zulken zelfs de boete des daaders op te leggen welken de mogelijkheid benoemen was om het feit te kunnen zien en overzulks te kunnen ontdekken, zodat uit den teneur dier publicatien natuurlijk zou volgen dat het ligt uitgedaan zijnde en dus in donker geweldadige feitelijkheden geperpetreerd wordende, als dan de aanwezenden zoude moeten ondervraagd worden wie het ligt heeft uitgebluscht en dat tegens deesen tot betaaling der boete zou moeten worden geprocedeert, maar niet tegen den aanwezenden omdat zij de daaders niet kunnen aanwijzen of bekend maaken. En zulks wijl door de uitblussing van het ligt aan hun de mogelijkheid om zulk te doen benoemen en ad impossibilia niet zouden zijn gehouden. Zoodat de klaager naukeurig onderzoek na den aucteur van dat ligt uit doen zoude hebben moeten doen en ook dus uit dien hoofde de voorzeide exceptio aan hem obsteeren zou.

Dat voorts zij alleen die bij het pleegen der misdad present geweest zijn verpligt zijn om den dader van het feit te ontdekken, terwijl het nu ook niet zou zijn bewezen dat de gedaagdens daarbij present geweest waren.

Gelijk ook die publicatie dan plaats zouden grijpen in cas de dader of daders niet ontdekt kunnen worden maar niet wanneer dezelve niet genoegzaam zijn bewezen, welk laadste egter alhier in confesso zou zijn blijkens eisch.

Overzulks dat de klager buiten eenige grond en buiten intentie zelfs der wetgeveren zullende ageeren en vooral dit meede ten aanzien van het point van kosten reflexie zullende meriteeren, zij gedaagdens omni meliori modo contraconcludeeren.

Dat de klager rat. off. zoals in deese heeft geageerd zal worden verstaan in deszelfs eisch en conclusie niet te zijn ontfankelijk en dat de beklaagdens hier van kost en schadeloos zullen worden geabsolveert.

Al hetwelk parthijen na derzelver sustenuen nader aandrongen en bij re- en duplicq voorts tri- en quadruplicq zeer ampel hebben tragten te adstrueeren.

En waarover dan gezien en met de vereischte oplettendheid geexamineert de prothocollatia beginnende den 4 maart 1797 en eindigende op 26 october 1799, ofwel de termijn van sluyten daar onder begreepen op 26 april 1800 inclus sub nr 1.

Eisch en aanspraak cum document A B C D E F G en H sub nr 2.

Antwoord cum document A sub nr 3.

Replicq cum documentt A tot H inclus sub nr 4.

Duplicq cum docum A sub nr 5.

Tripliq sub nr 6.

Quadruplicq ofwel recessus in scriptis loco quadruplicq sub nr 7.

Voorts rekeningen van den advocaat en van den procureur fiscaal sub nr 9.

Alsmede de rekeningen voor de gedaagdens en derzelver bediendens sub nr 9 op die inventaris gereserveert over te geeven en dien werkelijk ingezonden.

Alles conform den inventaris gerigtelijk op 26 april 1800 geformeert, geslooten en door den richter benefens de partijen, bedienden, procureurs respectie ondertekend.

Voorts gelet waarop in deezen tot stuur van goed recht behoorde te worden gelet, zo is in de eerste plaats ons voorgekomen dat blijkens conclusie en daartegen genoomen contraconclusie regt verwagt word ten principaalen zodaanig dat ons onderzoek zig daar bij zal moeten bepalen of den eisch des aanleggers riatione officii al dan niet een denzelve moet worden geadjudiceert als overeenkomstig de voorhanden zijnde respectie conclusien waaraan elk rigter en wel bijzonder naar ons landzeedelijke regt gebonden is. Dus dan gelet dat de aanlegger komt te eischen boete van ieder der voorzeide gedaagdens hoofd voor hoofd en zulks grond op de publicaties van den 15 july 1737 en 12 april 1765, voorts gelet dat bij een oppervlakkig inzien dier publicatien al dadelijk zig opdoet dat boven alles daarbij word bedoeld ter handhaving van rust en veiligheid, het tegengaan van feitelijkheden en wel in gemeene drinkgelaagen, hetzij in herbergen of in particuliere huizen met alleen, maar ook buyten de huysen op gemeene straten

en weegen gepleegd.

Zo heeft men vermeind in de eerste plaats te moeten onderzoeken of volgens de acta et probata het geblykt dat er feitelijkheeden en wel zodaanige als bij voorzeide publicaties zijn geoogd begaan zijn. Waaromtrent geconsidereerd het attest van den chirurgus Adriaan Luttikhingel sub C bij eisch houdende hoofdzakelijk dat die chirurgus op 14 sept. 1796 heeft gevisiteert eenen Jan Hesselink uit Stokkum hebbende drie wonden als een aan de regter wang met ontblooting van de kiezen en twee wonden op het voorste van het hoofd, allen ter lengte en diepte van de daarbij gedesigneerde figuren; voorts daarbij geconsidereert dat onder dit attest een certificaat ervindelijk is van den richter Jalink houdende dat die voormelde visitatie van J. Hesselink is gedaan en aldus bevonden ten overstaan van hem richter en daarbij genoemden ceurnooten. Zo heeft men uit dit van gerigtsweegen bekrachtigd attest van dien chirurgus moeten opmaaken dat die Jan Hesselink mishandeling had ondergaan en dus feitelijkheid voor zeeker voorhanden is en wel zodaanige welke onder de benaaming van keurbaare wonding bekend zijn. Immers cum unicuq in arte sua crederdum est matth de prob c i nr 60 en bovendien ook nog een rigter en keurnooten bij die visitatie dier wonden ter gezegder plaatse, lengte en diepte te zijn bevonden, certificeert en bij ons landregt bepaald is, dat keurbaar zijn wonding leedes lengte en boven het oog. Zo heeft men het ook daarvoor moeten houden dat van die geinstigeerde wondingen volgens derzelver designatie niet alleen na luid van gezegde text landregtens p 2 tit 21 a 4, slegts een enkele keurbaar zou zijn omdat die op het voorste van het hoofd en dus boven het oog ter leedens lengte bevonden is, maar wel deegelijk ook een der twee anderen ofschoon ook die wel langer dan leedes lengte maar op de wang en dus eigenlijk niet boven het oog is geinstigeert geworden.

Gemerkt onze wetgeveren onderscheid maaken de tussen geringe en keurbaare wonding op de eerste zo als hoogts dezelve zig uitdrukt slegts kleine vind rubric landregt p 2 t 23 en bepaalde boete stellende, terwijl de laatste aan arbitraire correctie word overgelaaten, geenzints kan worden gecenseerd om wondingen slegts boven het oog voor keurbaar te willen hebben beschouwd en na omstandigheeden gestraft, terwijl zij het menschenhoofd vanaf onder het oog, ja het oog zelve, als het waar bij gebrek van dispositie desweegen niet zou hebben vatbaar geoordeeld voor keurbaare wonding, zodat wondingen aan het hoofd, ofschoon ook leedes lengte of diepte hebbende, maar onder af aan het oog zelve geinstigeert, slegts zouden moeten worden geclassificeert onder dat soort van gemeene slegte of geringe wondingen die met eenen kleine breuken genoegzaam worden afgedaan. Neen dusdaane opvatting van het woord boven d a 4 t 21 voorkomende ter plaatse waar de wetgever handeld de delictis atrocioribus en derzelve coercitie is geenzints compatibel met de waare beteekening maar dat gebeezigd boven het ooge moet aldaar opgevat en worden verstaan als stond er "buiten of behalven", gelijk zulks in de Overijsselse gedenkstukken p 3 pag vereuteri 164 met meerdere adoptabele reeden is betoogd.

Terwijl wat betreft de derde aan Jan Hesselink toegebrachte wonding wij meerder hebben gehesiteerd om dezelve te rangschikken onder de meergezegde keurbaare wonden, wijl ofschoon dezelve ook wel geinstigeert waare op het voorste van het hoofd, dezelve agtervolgens designatie de bij landregte bepaalde leedes lengte niet gehad heeft. Dus dan ofwel al niet uit die eene wonding egter buiten alle kijf uit de designatie der twee anderen, men het voorzeker daarvoor heeft moeten houden dat alhier aan den perzoon van Jan Hesselink niet alleen zijn gepleegd feitelijkheeden maar wel degelijk de zulken die gewelddadig zijn visenim non tantum est maioris rei impetus qui repelli non pote et sed et vim atrocem ait relpianus l 2 f 1 ff quod metus caus faccipimus et eam quae adversus bonos moves fiat adde Gail de par publ b 3 n 4 l 1. Gelijk mede aan ons voorkwam genoegzaam bewezen te zijn dat die gruwzaame wonding is toegebragt ten huuse van eenen Teunis Wennink in Stokkum ter gelegendheid van een mestmaal gegeven op 13 september 1796, zulks consteert tog uit de condschap sub A bij eisch van Jan Hendrik Cremer en de negen verdere daarbij genoemde getuigen, alwaar die allen verklaaren op 13 sept. 1796 op een mestmaal te zijn geweest ten huuse van Teunis Wennink in Stokkum, waar buiten de andere door hun opgegeven lieden ook waaren Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hesselink, gelijk ook dan nog Teunis Wennink, Hendrik Overbeek, Janneke Fokkers en Willem Kooyers, den eenen meer den anderen minder, zo als bij derzelver depositie op de eerste articul is te zien aan de gedaagdens Jan Hoevink en Lambert Fokkers zijn verwand, verklaaren en wel ad articulos 2 en 3 Teunis Wennink dat op 13 sept. 1796 ten zijnen huuzen een mestmaal is geweest door den voormaligen drost Raasveld gegeven en waarop zig ook bevond Jan

Hesselink, terwijl alle de overige tien getuigen art 6 ibid verklaaren op dat bedoelde mestmaal, hoewel zij juist den dag of datum niet meer weten, te zijn geweest.

Dan voorts het zelfs is beweesen dat Jan Hesselink in zonderheid, zulks zij dan beneffens eenen Slig Derk, hetzij alleen bij Jan Hesselink, aldaar bij het vuur gezeeten en een deuntje heeft gezongen blijkens verklaring van J.H. Cremer en verdere getuigen sub A bij eisch art 3 item B a 3. Als wanneer de boer Jan Hesselink verklaart te hebben gezien dat Lambert Fokkers na Jan Hesselink meergemeld sloeg zonder egter te weten of hij hem heeft geraakt uti sub B a 4, terwijl diezelvde getuige op de vraag of toen de lamp uit was, als ook een weinig tijds te vooren en kort daarna toen de lamp wederom was aangestooken vernoomen heeft dat de voorzeide Jan Hesselink de perzoon was die de mishandeling van zommigen van het gezelschap had geleeden, antwoord het gevraagde vernoomen te hebben voor en toen de lamp uit was; voorts de vorders gedaane vraag of niet gezien heeft dat Lambert Fokkers de eerst slag aan Jan Hesselink toen aldaar heeft toegebracht beantwoord met ja, blijkens condschap bij replecyq sub C a ii 1 mo en ii 2. Wordende ook diezelfde vragen door de meid Jenne in deezer voege geaffirmeert dat zij gezien heeft dat toen de lamp nog aan was Lambert Fokkers Jan Hesselink dreigde te slaan, item gezien te hebben dat Lambert Fokkers agter den haart opstaande Jan Hesselink heeft na den kop geslagen dog niet te weten of hij hem getroffen heeft.

En al vorders deponeert G.H. Effink ook gezien te hebben (hoewel na zijn verklaring onkundig van voorenstaande conduite van Lambert Fokkers), dat Gerrit Jan Hoevink meergemelde Jan Hesselink in het haar heeft gepakt zonder dat hij weet dat zij vooraf woorden hadden, dat hij Effink is toegesprongen om die J. Hesselink te ontzetten en toen een slag met de kan op den kop kreeg en bij het camisool wierd terug getrokken zonder egter te weten wie zulks deed uti sub B bij eisch nr 6 en 7.

Waarbij dan nog gevoegd de beeedigde verklaring van den gewonde Jan Hesselink zelve bij replecyq sub A houdende hoofdzakelijk dat hij ter bovengemelde tijd en plaatse bij het vuur zittende wanneer door Slig Derk en door hem een deuntje wierd gezongen door Lambert Fokkers is voor den kop geslagen en daarop door Gerrit Jan Hoevink van agteren is in het haar gegreepen en geslagen en wijders bevonden zijnde dat ten tijde van dat in dat gezelschap ten huuse van Teunis Wennink gebeurde, de lamp uitgemaakt zonder dat den dader van dat uitblussen word naamagtig gemaakt, zoals dat uitgeraaken positief word opgegeven door J.H. Cremer, A.J. Fokkers bij E en A sub A a 6; item G.H. Effink, G. Effink, J.H. Rierink en W. Ikkink sub B a 8, om hier maar de overige turba van ook zulks bekrachtigende getuigen bij replecyq sub C art 3 en D a 2 niet te noemen.

Gemerkt dat lamp uitblussen evenmin als dat bedoeld mestmaal en de presentie aldaar, zo van den gewonden Jan Hesselink als van de drie hierboven genoemden gedaagdens, bij parthijen niet controvers of bedisputeerd is. Dus wij dan ook dit lamp uitgaan als volkomen consteerende hebben moeten opneemen en ter indagatie overgaan of destijdes aldaar ook rusie geweest en Jan Hesselink mishandeld zijn waartoe geconsidereerd dat weeder meergemelde J.H. Cremer verklaard bij E en A sub A a 7, vernoomen te hebben dat er de lamp reeds uit zijnde blijkens de voorgaande gedaane vraag art 6 rebuli op de deele was, gelijk dat zelfde met een rondborstig ja beaamd word bij a 10 sub C bij replecyq door de meid Jenne, G.H. Effink, J. Effink en alle de verdere daarbij voorkomende getuige en al verders ook die rusie en wel een eindweegs van den haard even zo word geaffirmeerd door alle de negen getuigen in de condschap sub D bij replecyq a t 9 voorkomende, waaronder Jan Snellink selfs verklaard dat hij buyten zijnde vernomen heeft dat er rusie of rebulie op de deele was, waarbij dan nog bijzonder gelet dat Jan Effink sub C bij replecyq a 11 en 12 getuigd vernomen te hebben, terwijl de lamp uyt was, dat J. Hesselink door sommigen van het gezelschap mishandeld was en dat hij gezien of vernoomen heeft dat die perzoon van de grond weder opstaande aan het hoofd gewond was, zoals Geertruid Effink ook verklaard dat Jan Hesselink op de deele is onder gekreegen en dat hij weer opkomende gesneeden en aan het hoofd gewond was, terwijl J.H. Rierink, ofschoon ook het wonden zelfs niet dan en wijl daarna heeft gezien, egter verklaard te hebben gezien dat ze zoals hij zegt met Jan Hesselink op de deel te rollen waaren, men zie bij eisch en aanspraak sub B art 9, voorts a 11 ibid, bij dat alles verklaard wordende door gezeide Geertruy Effink dat G.J. Hoevink zelve tegen haar gezegd heeft ik heb Jan Hesselink tweemaal over de deele geslaagen en door de oude vrou (*Hendrikjen Rierink*) van Berend Rierink (*ter Plegt*) sub B bij replecyq a 5 dat zij op het gerugt dat er rusie was uit het bed is opgestaan en na het huys van Teunis Wennink gegaan, nb wanneer J.

Hesselink op gemelde haar agter op de deel in het voormelde huys is voorbij gelopen en zij zag dat hij gewond was en bloede en dat dat alles gebeurd is voordat Jan Hesselink aan haar huys was gekoomen om zig af te wassen, al hetwelk eindelijk instemmende met de voorzeide eedelijke verklaring van deese mishandelde Jan Hesselink sub A bij replicq, houdende onder ander dat G.J. Hoevink hem van agter heeft in het haar gegreepen en geslagen, vervolgens de lamp uitgeblazen zijnde hij op de deele is onder gekreegen, gesneden en daarvan de wonde gekreegen, zo als hij al vorder nog eedelijk verklaard heeft sub C a 29, dat op geen ander plaats dan in het huys van Teunis Wennink op het voorzeide mestmaal eenige wonden bekomen heeft.

Zo hebben wij het gewis daarvoor moeten houden dat Jan Hesselink op dat mestmaal ten huys van Teunis Wennink de gruwzame mishandelingen zijn aangedaan, te minder nog kwam ons voor daaraan te moeten twifelen omdat buiten alle de voorzeide getuigenissen ook nog G.H. Effink die volgens zijn verklaring selfs een slag op zijn kop kreeg en teruggetrokken wierd toen hij ter ontzetting van J. Hesselink toesprong wanneer deese in het haar wierd gepakt al vorders stellig verklaard gezien of vernomen te hebben dat die Jan Hesselink op de deel weer opstaande gesneden en aan het hoofd gewond was, niet alleen maar ook dat Gerrit Jan Hoevink dien J. Hesselink heeft onder gehad ofschoon hij niet weet of die het snijden gedaan heeft; terwijl zo uit de verklaring van de meid Jenne als van de meid van Teunis Wennink geblijkt dat de laatst genoemde meid bloed aan haar mutze bekomen had volgens a 16 sub C bij replicq.

En eindelijk dat meergenoemde Jan Hesselink na al die ondergaane mishandelingen ten huys van Teunis Wennink is uit- of weggelopen en wel na Rierinks huys alwaar hij door de boer J. Hesselink gevolgd is, edog van waar hij om zijn eigen hoed te haalen na het bloed te hebben afgewassen weder is gegaan na het huys van die Teunis Wennink blijkende dit een en ander uit de dispositien van Berend Rierink, meester wevers B. Hoestink bij E en A sub A 10, item ten preplicq sub C a 13 J. Effink, terwijl de boer Jan Hesselink ter laatst aangehaalde plaats deponeert dat hij selfs die Jan Hesselink uit het huys loopende en wel door de openstaande bansdeur (*de grote deeldeur*) is gevolgd en aan denzelve een hoed heeft gelangd en wel biq a 17 na het huys van B. Rierink en voorts na luid van deese boer J. Hesselink zijne depositien ibid ad art 18, 19 en 20 meestal de suo proprio facto de pronens de quo vid Barbos locor comm in verb testis nr 46 en des te meer te accrediteeren als allenzints instemmende met de verklaringen van de oude vrouw van B. Rierink ten replycq sub B houdende in substantie dat ten tijde van dat mestmaal des avonds laat aan haar huys is gekomen Jan Hesselink en zijn heerschap de boer J. Hesselink uit Stokkum en toen gezien te hebben dat eerstgemelde J. Hesselink wonden aan het hoofd had en sterk bloede, dat zij denzelve toen een emmer water gegeven heeft waar meede hij het bloed van zijn aangezigt en klederen heeft afgewassen, dat zij gehoord heeft dat J. Hesselink zeide een verkeerde hoed te hebben bekomen en weer na het huys van Teunis Wennink te willen gaan om zijn hoed weer te krijgen en dat hierop hij met die zijn heerschap uit haar huys zijn gegaan en waar meede dan al weeder conspireert de depositien van de zeeven eerste getuigen ten rep sub C ar 21 ad 24 inclusive.

Uit alle deese verklaringen herhaalen wij zoals wij dezelve bevonden voorhanden te zijn ter verificatie van ieder gedeelte van het geporoponeerd factum, hetzij men dezelve daartoe ieder afzonderlijk beschouwd, hetzij men dezelve allen tezaam voegd, geblijkt het onzes cragtens genoegzaam na alle regels van gezonde redekaveling en de verordeningen daaromtrent in voorvallen als het onderhaavige bij eenig rigter te betragten, dat consteerd van het corpus delicti, zijnde bepaaldelijk selfs twee keurbaare en eene mindere wondingen geinstigeert aan Jan Hesselink ten huys van Teunis Wennink ter gelegendheid van een daar zijnde mestmaal alwaar in specie en die mishandelde en de gedaagdens hierboven genoemd, present en bij dat gezelschap zijn bekend geweest.

Het voorgeven dierhalven van gedaagdens dat het niet geblijken zou dat er destijds ten huys van Teunis Wennink in dat gezelschap rusie geweest waare, ook moet dat daar in de wonding geschied zou zijn, veel minder dat gedaagdens op dat ogenblik in het gezelschap zig werkelijk bevonden toen Jan Hesselink die wonden ontving, daarop zijn hoogsten oomen maar geblijken dat Jan Hesselink destijds een wonde aan het hoofd gehad hebben, zal zo hij volgens gedaagdens buytens huys en dus buyten het gezelschap maar niet op de deele die wonden zou hebben gekreegen blijkens condschap sub A bij antwoord heeft dus bij geposeerde betragting geen steek kunnen houden.

Niet het eerst omdat het contrarie van dien geblykt uit de volmondige affirmative van Teunis Wennink en alle der gedaagdens gereproduceerde getuigen ad art 9 sub D bij replicq. Trouwens zulks ook in deese weinig afdoende is gemerkt de publicatie van 15 July 1737 en 12 April 1765 geen rusie maar het daar zijn van gewelddadige feitelijkheeden requireeren.

Ook uit het tweede daar diezelfde publicatien niet vorderen dat juist consteeren dat in of staande rusie wonding geschiede, maar het genoeg zij dat blijkt dusdaane feitelijkheid geschied te zijn in drinkgelaagen of gezelschappen, zulks zij dan in de herbergen, particuliere huysen of op de gemeene straaten en weegen, ook zulks zij dan in of buyten rusie geschied waardoor dat gezelschap en elk individue dier bijeenkomst word onder het bereik gesteld dier geallegerde publicatien waarin wij geen woord van rusie gereept vindende, geenzints angstvallig zelfs behoefden te indageeren of de voorhanden zijnde wondingen al dan niet in rixa vel occasione rixel waaren geinstigeert.

Dog ook is het overvloedig bewezen zoals boven aangetoond dat de lamp uitgebluscht zijnde nadat men den bij het vuur zittende Jan Hesselink reeds daar mishandeld had, zodaanig dat G.H. Effink toespringende reeds bij die geleegendheid een slag met een kan op het hoofd kreeg en voorts terug wierd getrokken er rusie of reboulie in dat gezelschap was, zoals opnieuw volmondig gestaafd is door gedaagdens eige getuigen bij reproductie a 9 sub D ten replicq.

Ook dat dat voorgeven kon voor de gedaagdens opereeren dat namentlijk zij op dat ogenblik niet zouden present zijn geweest toen de wonding voorviel. Deels omdat, al waare zulks al niet bewezen, als dan de meergemelde publicatien van 15 July 1737 en 12 April 1765 zo een exact bewijs van die presentie bij de wonding niet schijnen te requireeren om de daarbij opgelegde verpligting tot bekendmaking van de daader of daaders door die van het gezelschap of daarbij bekend zijnde geweest, te doen of bij gebreeke van dien het bij die publicatien gestatueerd poenaal te incurreeren van een dadelijke kragt te doen zijn. Alzo opgamelde publicatien tog niets reppen van dusdaane momenteele presentie bij de gewelddadige feitelijkheid niet alleen, maar zelfs alle deswegen te maaken exceptien en voorwendzels en dus ook een angstvallig onderzoek na dusdaane presentie in ipso articule seu momento violentiae afsnijden door daaromtrent te willen dat zullen zijn aanspreekelijk voor en onderheevig aan de (bedoelde) boete het geheele gezelschap alle te zaamen en ieder in het bijzonder ofte alle diegeene die bij het pleegen van zodaane misdaden en geweldenarijen zijn teegenswoordig geweest en tot het gezelschap gehooren of daarbij bekend zijn.

Dus requireerd de wet alleen en bepaaldelijk niet presentie in ipso momento ietus, maar het is ook genoeg dat men is geweest een lid van dat gezelschap geduurende het welk feitelijkheid geperpetreerd is, tot die bijeenkomst gehoord heeft of dat men daarbij is bekend geweest; gemerkt indien de wetgever zulks niet gewild hebbende zig althans dan zo significant en met de onderscheiding zelfs van hun die, ofschoon tot een gezelschap gehoord hebben, egter niet zijn tegenwoordig geweest bij het pleegen der geweldenarijen en van hun die daarbij werkelijk zijn tegenwoordig geweest zonder de eersten meer als de laatste te ontheffen van de verpligting om de daader of daaders te moeten bekend maken of het poenaal dier daaders te incurreeren, geenzints zou hebben uitgedrukt.

Trouwens zou de wetgever bereiken hoogst deszelfs hoofdbut en finale reeden in die haare publicatien doorstraalende, als dan kon dezelve niet anders dan zoals geschied zig uitdrukken, wilde zij die haare welmeening niet daadelijk met dezelve pronulgatie tegelijk zien gecircumvenieerd en kragteloos gemaakt. Immers door wie anders zou die momenteele presentie bij het geperpetreerde van deeze of geene tot dat gezelschap gehoord hebbende kunnen worden bewezen als door dezulken diezelven tot dat gezelschap behoord en gezien hadden en het perpetreeren van het feit door een ofte meer, welken allen zo al niet perzoneel bij hun bekend dan tog bij hun in allen gevallen designabel zijn en diezelven gelijktijdig ook nog hen gezien hebben welken daarbij en om waaren geweest; hetwelk zoo beide was of kon worden opgegeven als dan even zo faciel, hetzij door hun die wisten op te geeven wie van het gezelschap tegenwoordig geweest waaren op het ogenblik dat de mishandeling wierd bedreeven, als door die opgegeven momenteel daarbij present geweest zijnde lieden den baar schuldigen man kon worden bekend gemaakt.

En hetwelk geschiedende daadelijk met de inductive reeden teffens de dispositie dier welgemelde publicaties ophield welk dispositief dan tog van volle kragt is wanneer de daader of daaders van

gewelddadige feitelijkheden in gemeene drinkgelaagen en diergelijke bijeenkomsten als de onderhavige gepleegd, niet kunnen worden uitvondig gemaakt; ook wil die wet zelfs niet dat dezulken van het gezelschap welken al zouden kunnen aanwijzen wie al of niet der overige leeden van dat gezelschap present waaren geweest op het oogenblik der feitelijkheden, ja zelfs bij eminentie boven anderen bij en om het pleegen dier feitelijkheden zijn geweest, zullen weezen ontheeven om de daader of daaders bekend te maaken of bij gebreeke van dien ieder in solidum tot drie inclus de boete te betaalen welke de daader of daaders bekend en overtuigd zijnde, anderzints zouden moeten betaalen, neen geenzints zijn die publicaties bevreedigd met het bekend maaken van de momenteele presentie van dees of geen uit het gezelschap bij het geperpetreerde maar alleen des daartoe gerequireerd en geciteerd zijnde door het aanwijzen en bekend maaken van de daader of daaders van dat geperpetreerde.

Des dan gedagte publicaties om daaruit te kunnen ageren tot boete tegen een twee of uiterlijk drie leeden die tot dusdaanig bijeenkomst als waarin gewelddadigheid is gepleegd, behoorden geenzints distingueerende of zij van wien het consteerd, dat bij zo een gezelschap zijn bekend geweest al dan niet op dat tijdstip dat den gewelddadigheid voorviel in het gezelschap zijn present geweest. Zo vermogten ook wij dat door gedaagdens gebeezigd hulpmiddel geenzints accrediteeren *lex enim non distinguens nec nostrum est distinguere*, zulks te minder dan wanneer door de admissie van dusdaane meerder vereischte als de wet zelf om van werking te zijn vorderd, die wet zelve stond kragteloos gemaakt of ook in haar bereikt belemmerd te worden, hetwelk weldra dan stond te gebeuren wanneer de buiten het bewijs dat deeze of geen tot het gezelschap gehoord en daarbij had bekend geweest, hetwelk beneffens de gepleegde feitelijkheid maar alleen moet consteeren na teneur van die gemelde publicatien ook nog zou moeten bewezen worden dat deeze of geene in zonderheid present waaren geweest toen en juist op dat tijdstip dat de gewelddadigheid wierd geperpetreerd, weshalve dusdaane opvatting als dadelijk in loopende tegens de gemanifesteerde wil en gebeezigde uitdrukking der wetgeevers en teffens een strekking hebbende tot elusie van het daarbij gedisponeerde, bij ons geenzints aanneemelijk was. Zodat ook daaromtrent wij gereedelijk ampleteeren het voorkomende bij replicq dat zo die momenteele presentie zou moeten worden bewezen als dan de twijfeling die elk zou moeten maaken of hij juist op dat oogenblik alle de perzoonen wel in het oog had gehad, de zaak op niets zou doen uitloopen, te meer omdat hij dan van elk perzoon in het bijzonder op dat oogenblik zou moeten getuigen en dat door zijne attentie hij dan zelve en de geenen op wien juist op dat oogenblik hem het oog met opmerking gevallen was, aan de voorzeide publicatien zouden onderheevig worden.

En wat waare dan ook zulks anders dan in de daad die publicatien te doen verstrekken tegens derzelve teneur aan om een verfoeyelijk veinzen bevorderlijk te zijn of immers daartoe zelfs aanleiding te geeven, gemerkt tog niemand door zijn eigen verklaring zig stellen zou boven anderen zijner meede gezelschaphouders onder het bereik van die poenaale publicatien.

Terwijl voorts al meede evident is dat iemand voorwendende juist op dat oogenblik niet in het gezelschap te zijn geweest, hij als dan die zijne absentie door productie van alibi zou moeten bewijzen daar zijn presentie voor en na de wonding beweezende zijnde en hij dus *presumptio jures* voor gestaadig present te zijn geweest moetende worden geoordeeld *cum primis et ultimis temporibus probatis media praesumuntur* Matth de probat C 2 nr 30, die zijn gemaakte uitzondering van de hem absteerende gestaadige tegenswoordigheid verificatie vereischt, zal daarop meer reguard worden geslaagen als op zijne *presumptio juris* geprouveerde presentie Voet ff de praesumt nr 15.

Dog ook is het voor ons gebleeken dat de drie gedaagdens werkelijk in eo ipso memento violentiae daarbij zijn present geweest, alzo G.H. Effink, J. Effink, de boer J. Hesselink en de gewonde J. Hesselink alle volmondig op art 4 sub C bij replicq verklaren dat daar (op het mestmaal ten huuse van T. Wennink) toen de lamp uitwas of uitgedaan wierd in het gezelschap van voorzeide mestmaal onder anderen waaren G.J. Hoevink, L. Fokkers en J.H. Cremer.

Geblijkende het zelfs uit de verklaring van J.H. Cremer a 6 sub A dat hij ten tijde van het uitgaan der lamp aldaar is present geweest terwijl de presentie van L. Fokkers voor het uitgaan der lamp consteerd uit de depositie van de boer Jan Hesselink ad a 4 sub B item ibiq in collatie met art 5 de meid Jenne, voorts aldaar de vrouw van Teunis Wennink en eindelijk word door J. Effink, de boer J. Hesselink en de gewonde Jan Hesselink ad dictum a 5 verklaard, alle de meergemelde drie gedaagdens te hebben gezien

nadat de lamp in voorzeide gezelschap wederom was aangestooken, alles bovendien bekrachtigd wordende door de reproductie van gedaagdens eigen getuigen sub d bij replicq art 3 4 6 en 8 met naame T. Wennink, W. Koyers, M. Wevers, H. Overbeek en B. Hoestink.

Waarbij ten allen overvloede komt dat gelijk meede door de klager is opgemerkt de gedaagdens door pro judiciali confessione aan te neemen dat de wonding is gedaan toen de lamp uit was (waar aan trouwens niet te twijfelen is blijkens de responsiven der getuigen in derzelver zaamenhang op de articulen afgegeven), zij gedaagdens zelven agnosceeren, niet alleen dat de geweldadigheeden geperpetreerd zijn toen de lamp uit was, maar dat zij gedaagdens ook toen daarbij om en toe immers werkelijk in het gezelschap moeten zijn geweest.

Waarmede ook teffens komt te consteeren het valeur van dat hun voorgeeven dat de wonding niet op de deele in het huys maar buytens huys zou zijn toegebracht en wel door eigen toedoen van dronkenschap, edog waarvan hoegenaamd niets geblijkt en ook dat die getuigen uit welker de positie men het contrarie moet opmaaken geen geloof zouden verdienen, niet alleen omdat zij na het begrip der gedaagdens zijn singulieren getuigen, maar ook deponereen over iets dat zij, toen de lamp uit was en dus bij gebrek van ligt, niet konden gezien hebben. Dewijl tog zij door projudiciali confessione aan te neemen dat de wonding geschiede in dat huys waar kort te vooren die lamp brande, ja door bij inhaesie voor zig tot een argument te maaken dat sommige getuigen daadzaaken zouden deponereen welken zij niet zouden kunnen gezien hebben wegens het uitgebluschte ligt in het huys van T. Wennink, bij noodwendige consequentie de plaats der gepleegde gruwzaamheeden zelven bepaalden tot en in dat huys van T. Wennink alwaar het volgens hun eigen positie door de uitgebluschte lamp egter geenzints zo donker moet geweest zijn, dat die getuigen de door hun als geziene opgegeven daadzaaken niet zouden hebben kunnen zien. Dog ook vorders heeft zulks te minder kunnen opereeren, alzo gelijk boven is aangetoond het genoegzaam is beweezen dat in die bijeenkomst of op dat mestmaal rusie geweest is die wel zodaanig moet geweest zijn dat ook sommigen der presenten buiten de gewonde J. Hesselink daarbij hunne hoeden verlooren of immers met het bloote hoofd liepen blijkens getuigenis van de meid Jenne, de vrouw van T. Wennink, de boer J. Hesselink ad art 15 sub C item, W. Lubbers ad art 12 sub D bij replicq dat G.J. Hoevink zelfs geproponeerd heeft dat hij J. Hesselink twee maal heeft over de deele geslaagen, voorts ook dat hij hem heeft onder gehad en dat Jan Hesselink op de deele weer opkoomende gesneden en aan het hoofd gewond was, blijkens depositie van G.H. Effink, G. Effink ad art 9 10 en 11 bij E en A sub B al weeder overeenkomstig de op 14 sept. 1796 gedaane en na des op 11 jann 1798 beedigde aangave omtrend het gebeurde van den gewonde zelfs houdende daaromtrent dat vervolgens de lamp uitgeblaazen zijnde hij op de deele is onder gekreegen en gesneden, welke getuigen in deeze dus voor singulier op te geeven niet aangaat, niet alleen omdat zij wat betreft de wijze en de plaats van mishandeling conspireeren met gedagte beedigde aangaven, maar ook onderling buiten alle de overigen getuigen het daaromtrent eens zijn en dus alleen maar daar in unicq zijn, of het G.J. Hoevink dan wel een ander is geweest die Jan Hesselink over de deele geslaagen en onder gehad heeft, terwijl omtrend het overigen van de plaats gehad hebbende rusie en lamp uitgaan een reeks van lieden hetzelfde verklaaren, ja zelfs omtrend dat weeder opstaan, die getuige niet unicq is daar M. Wevers en B. Hoestink na verklaart te hebben van het onder krijgen op de deele niet te weten, egter verklaaren gezien te hebben dat J. Hesselink uit het huys liep bij E en A sub A a 10, verklaarende de knecht van Kooy Wolter te dier plaats dat hem die het uitgaan van de lamp gezien en de reboulie op de deele reeds gehoord had, daarop staande op den vaalt voor Wennink is tegen gekoomen G.J. Hoevink koomende van de kant van getuigen huys, nb daar Jan Hesselink was heen gelooopen welk wegloopen ook nog gezien is door J. Effink terwijl de boer J. Hesselink hem gewonde is gevolgd in het uit het huys loopen, zie ten repl a 13 sub C, zijnde zij beide gegaan na het huis van B. Rierink bid a 17 sub C, alwaar die gewonde het bloed heeft afgewassen blijkens de volgende articulen ook de depositie van de oude vrouw van Rierink zelve welke verklaart daar toen aan hem een emmer water gegeven te hebben zie sub B bij replicq.

Dit alles wel betragt doet geenzints die depositien van het slaan, onder krijgen, wonden of weder opkomen van dien Jan Hesselink als zo veele singuliere verklaaringen voorkoomen daarna rechten, ofschoon wel elle singularis dicitur testis qui alium circa idem factum consentie entem non habet, egter daar onder zulk een getuige niet gerangschikt kan worden wier depositien met en benefens anderen. Wat

het substantieele betreft op een en hetzelfde uitloopen dat in deese is het gewelddadig mishandelen van Jan Hesselink bij gelegenheid van en op het mestmaal ten huysse van Teunis Wennink en geenzints of hij aldaar eens of meermaalen is over de deele geslaagen, al of niet is onder gehad, door J. Hesselink of een ander en ook niet of hij gewond zijnde weer van de deele opgekoomen, dan wel of hem die wonden zonder slaan en zonder onderkrijgen zijn geinstigeert en voorts door behulp van anderen van die plaats is weggeraakt; stel hetwelk slegts omstandigheeden zijn die met die in aart van het gebeurde zeer compatibel zijnde, de geloofwaardigheid van een getuige die zulks boven een ander zegt gezien te hebben geenzints beneemen kan, zo hij overigens in het weezen den hoofdzaak met anderen getuigen conspireert sid necin substantialibus levis quaedem variatio fidem testium evertit conf A Matth prob cap 6 nr 44 ibique all DDr. Zodat wij ten aanzien van deese of geen getuige in deese nauwelijks benoodigd hadden het praescript regtens te betragten testis discordans in concordiam reducendus quantum possibile Matth all c 6 nr 44, waarom evenzo men niet heeft bestaanbaar kunnen oordeelen der gedaagdens overgelegd stuk sub A bij antwoord geapliceerd gevoegd bij de geopperde bedenking dat door de uitgebluschte lamp de condschappen der zulken waaruit het contrarie gebleek, geen geloof zouden mariteeren.

Ten bewijze moettende dienen dat de geweldenarijen aan J. Hesselink destijds gepleegt buitens huys en dus buyten het gezelschap zouden zijn gedaan; want tog vald ook nog opzigtelijk die bedenking te noteeren dat uti sub E bij replicq beweezen het huys van T. Wennink in Stokkum niet is doorschooten, zodat de haardsteede niet van de deele is afgescheiden, dat ook buiten de lamp in dat huys is vuur aan geweest, gemerkt J. Hesselink en Slig Derk blijkens de stukken daarbij hebben gezeeten en ook hij na de ondergaande mishandelingen aldaar weder koomende om zijn hoed te haalen, als toen eerst niet door Teunis Wennink is ingelaaten geworden omdat volgens getuigenis van T. Wennink zelve H. Overbeek en W. Lubbers, T. Wennink men meende dat hij J. Hesselink het vuur over de deele had gesmeeten uti ten replicq sub D nr 19 en ook dat alle getuigen ibid a 14, except T. Wennink en B. Hoestink die zulks zeggen te ignoreeren overeenkomen, dat de deur zo al niet geheel ten minsten gedeeltelijk los was, dat dus zo al het vuur op de deele verspreid, alleen als dan tog hetzelfde en beneffens een, hetzij dan geheel of gedeeltelijk openstaande deur wel zo veel schemering, so al geen dadelijk ligt in dat niet doorgeschooten huys moeten teweeg gebracht hebben dat, ofschoon al kort op den aanvang der mishandelingen de lamp is uitgebluscht geworden, egter deese en geene van het gezelschap den eenen minder naar maate hem het verspreide vuur of de openstaande deur daartoe gunstig was, kon gezien hebben of het onder hebben of het weer opkomen van den meergemelde J. Hesselink zonder dat juist dat uitgaan van de lamp alle ontwaaring des gezigts noodwendig zou moeten benoemen hebben.

In tegendeel juist dit uitgaan van de lamp het overblijvens verspreid zijnde vuur en de openstaande deur zaam genoemen, doet het allenzints bezzeffelijk zijn, waarom de een dit en de ander weer dat, zonder dat juist hetzelfde in die reboulie zoals de getuigen zig veelal uitdrukken door meer van het gezelschap wierd opgemerkt, kon worden gezien en overzulks alle gecapteeerde singulariteit en de ignorantie van sommigen uit dat zelfde gezelschap, dewelke bedenkelijkheid zou moeten baaren opzigtelijk de affirmative van anderen geenzints alleen is met den aart van het ten huys van T. Wennink gebeurde.

En gelet al wijders dat bij dat voorzeid stuk A door gedaagdens gevraagd is of de getuigen gezien hebben dat Jan Hesselink het huys van T. Wennink van buyten inkomende was gewond en daarop is geantwoord affirmative door B. Hoestink, J. Snellink, H. Overbeek, W. Lubbers, M. Weevers en W. Kooyers, terwijl zulks niet hebben gezien H. Lubbers en T. Wennink, evenzo verklaard dat hij hem wel heeft zien inkomen wanneer hij hem heeft willen tegenhouden dog dat niet heeft gezien dat dezelve gewond was en dan nog Slig Derk deponeerd dat hij J. Hesselink zijnde buyten het huys van T. Wennink heeft hooren schreeuwen en kermen bij Rierinks huys zeggende, oh God wat ben ik gesneden, zo is dit geenzints als zo veele bewijzen voorgekomen dat Jan Hesselink buyten het huys van T. Wennink en dus buyten het gezelschap aldus is mishandeld geworden, want ofschoon B. Hoestink met de andere genoemde lieden gezien heeft dat J. Hesselink van buiten inkomende gewond was, bewijst zulk egter geenzints dat die wondingen aan hem buiten en niet binnen het huys noodwendig moeten zijn geinstigeerd; te minder omdat diezelfde getuigen daarin met anderen instemmen dat de lamp uit zijnde uti ten repleycq a 9 sub D en rusie of reboulie is geweest op de deele en dus binnen het huys, zodaanig zelfs dat T. Wennink de boer van Jan Hesselink en gewonde zelfs verklaaren gezien te hebben dat eenige van het gezelschap, zonder te weeten

welke, met bloote hoofden liepen terwijl anderen stellig zeggen dat Jan Hesselink de hoed van de kop had, hetwelk voorzeeker waar moet geweest zijn, daar de boer Jan Hesselink zegt dat hij zelve aan Jan Hesselink, nb uit het huys loopende, een hoed heeft gelangd, terwijl zij die dat inkomen van J. Hesselink dan nog gezien hebben, al verders verklaaren niet te kunnen bepalen of het een uur of iets minder, nadat de lamp in voorzeide gezelschap uit en wederom was aangestooken, is geleeden toen J. Hesselink door de openstaande beneeden of bansdeur inkwam vragende na zijn eigen hoed, alzo hij een verkeerde had gekreegen, gelijk dit alles consteerd uit die condschap ten repleycq sub D in derzelver zaamenhang beschouwd. Voorst gelet dat Slig Derk zegt hem J. Hesselink te hebben hooren kermen bij Rierinks huys, terwijl het consteerd dat de boer Jan Hesselink verklaard te zijn gevolgd J. Hesselink uit het huys loopende, terwijl zij beide de gewonde en zijn boer des avonds zijn gekomen ten huys van Rierink alwaar de gewonde het bloed heeft afgewassen en diena, omdat die gewonde zijn eigen hoed niet had, vandaar weer is gegaan na het huys van T. Wennink om zijn eigen hoed terug te krijgen en al het welk gebeurd is voordat die oude vrouw van Rierink rusie ten huys van T. Wennink hoorende uit haar bed is opgestaan en na dat huys van T. Wennink is gegaan. wanneer en dus nadat die rusie reeds plaats gehad had J. Hesselink haar op de deele is voorbij geloopt in het voormelde huys en zij zag dat hij gewond was en bloed en gelet ook eindelijk dat die door gedaagdens hiervooren genoemden getuigen erkennen, dat J. Hesselink weder ingekomen zijnde na zijn eigen hoed vroeg of zocht en daarop is weggegaan zonder dezelve volgens positief getuigenis van zommigen te bekomen, zo vermogt men uit dat alles zaangenomen geenzints opmaaken dat Jan Hesselink buitens huys en dus niet in dat gezelschap zou zijn gewond, prosunt etiamsi singula non probant quia imperfectae et semiplenae probationis conjungi possunt ad fidem faciendam Mijnsing resp 1 nr 33, Gail I 2 obs 149.

En vooral is zulks van applicatie daarzo als is aangetoond de getuigenis van anderen nog voorhanden is waarvan door den een word verklaart gezien te hebben dat Jan Hesselink wierd onder gekregen, door een ander dat ze met J. Hesselink op de deele te rollen waaren en door een derde dat die Jan Hesselink op de deele weer opkomende gesneeden en aan het hoofd gewond was, welke derde getuige gesterkt word door een verklaring van een ander verklaarende te weeten uti bij E en A sub B a 9, niet alleen dat die J. Hesselink op de deele is onder gekregen maar ook dat hij weer opkomende gesneeden en aan het hoofd gewond was, waarbij dan vervolgens in aanmerking genoomen dat het overvloedig consteerd dat, voordat die gebeurtenissen voorvielen, J. Hesselink ten huys van T. Wennink met eenen Slig Derk bij het vuur zat en aldaar zong, iets dat niet compatibel is met reeds ondergaane mishandeling, ook dat door die feitelijke gebeurtenissen L. Fokkers naar hem J. Hesselink heeft geslaagen en nadat G.J. Hoevink hem in het haar had gegreepen, eerst daar op de reboulie of de rusie ontstaan is, gelijk dit alles uit den zamenhang der condschappen zelve geblijkt, uitwijzens ook de verklaring van de oude vrouw van Rierink die stellig zegt dat J. Hesselink gewond en bebloed haar agter op de deele van T. Wennink toen eerst is voorbij geloopt toen zij op het gerugt van de rusie uit het bed opgestaan en na het huys van T. Wennink is gegaan en voorts dat dat alles gebeurd is voordat die J. Hesselink aan haar huys is gekomen om zig af te wassen. Zodat uit dit alles wel betragt, men het daar voor noodwendig moet houden dat de feitelijkeheden dan wel deegelijk in het gezelschap ten huysen van van T. Wennink zijn geperpetreerd en dat de voorzeide condschap van gedaagdens relatie heeft tot die tijds epoque toen J. Hesselink na den mishandelingen te hebben ondergaan ten huys van T. Wennink uitvlugtte na Rierinks huys, zodat Slig Derk zeer wel hem heeft hooren kermen bij Rierink huys, voorts tot die tijds epoque toen hij uit Rierinks huys, na zig het bloed te hebben afgewassen, weerom is gekomen ten huys van T. Wennink om zijn hoed te haalen als wanneer die getuigen van gedaagdens hem gewond zijnde natuurlijker wijze van buyten konden zien inkoomen, daar zij bijna alle bij reproductie daarin overeenkomen dat dat meer van buiten inkomen van J. Hesselink ter bekoming van zijn eigen hoed is geweest, eenige tijd welke zij niet weeten te bepalen nadat de lamp uit was en wederom was aangestoken, men zie reproductie ten repleycq sub D a 17, 118 en 19 quoniam sufficit alterum probare et incafibus difficilioris probationis admitti probationes liviores etiam per conjecturas veluti in malificus quae obscura nocte perpetrantur et probabiliter ignoratur vel quae in multitudine fiunt Gail I 2 obs 14 n 9 praesertim ad imponendam poenam pecuniariam vel mulitam Carp proc crim p 3 q 102 n 24 item q 116 n 53.

En wat nu al vorders betreft het verstaan der gedaagdens van die meergedagte publicatien, namentlijk dat

daarbij in zonderheid zou zijn beoogd het verfoeielijk ontveinzen en zelfs en soms onder eede godlasterlijk ontkennen van den dader of de daaders des daarover gehoord zijnde onder eede, niet te weeten zodat de wetgever een bewustzijn scientia supponeerende alleen dat ontveinzen en godlasterlijk ontkennen zou willen hebben gecoerieerd en dus niet hun die gelijk de gedaagdens zijn zouden immers waar en niets consteerd geenzints in de termen van zulke veinzers of meinedigers als daarbij bedoeld vallen zouden, zodaanig dat men slegts bij eene perverse extensive explicatie dier publicaties die in criminalibus zo als die publicatien zijn zouden nimmer admissibel is, hen gedaagdens zou kunnen brengen onder het bereik van dat gestatueerde bij die publicatien zo rigide als singulier aanloopende tegens het gemeene regt poena solum suos tenit auctones seci noxa sequitur caput.

Omtrend dat een en ander diend te worden geremarqueerd dat, wanneer de publicaties van 15 july 1737 en 12 april 1765 met de vereischte aandagt worden beschouwt en voor zo verre dezelve eenige interpretatie tot het wel verstaan derzelve mogten benoodigd zijn, daarbij worden betragt zodaane principes van het regt als ieder rigter moet naakomen, zo in het vonnissen als ook in het daar waar het nodig mogt weezen interpreteeren van wetten als dan zig weldra zal ontdekken dat de gedaagdens ook omtrend die hunne geopperde zwaarigheid te kort schieten want geenzints resideert daarin de ratio legis of het einddoel van dat gestatueerde dat de wetgever heeft gebuteerd om door middel van die haare in 1737 en 1765 bij herhaaling geemaneerde publicatie tegen te gaan het veinzen en godslasterlijk ontkennen omtrend de daader of daaders van in drinkgelaagen en diergelijke bijeenkomsten geperpetreerde geweldenarijen die civiel en composibel zijn.

Neen dat einddoel van die poenaale wet is het weeren van dusdaane in gezelschappen soms gepleegd wordende feitelijkheeden die en dit was de impulsieve ratio des wetgeevers veeltijds ongestraft blijven bij defect van genoegzaam bewijs welk defect bewijs de wetgever op het einde van de premissen dier publicatie zegt ondervonden te worden en aangezien die feitelijkheeden begaan zijn in tegenwoordigheid (niet word er gezegt met bewustzijn) van geheele gezelschappen van menschen welken ontveinzen en zelfs godslasterlijk onder eede verklaaren de daader of daaders van die begaane delicten en violentien niet te weeten of te kennen.

Dit hoofd of einddoel weering van dusdaane feitelijkheeden waardoor de personeele veiligheid blijkens van tijd tot tijd al meer voorkomende klagten, zelfs in tegenswoordigheid van een menigte menschen bij defect van bewijs straffeloos maar geschonden wierd, blijkt ook daaruit dat de wetgever overgaande tot haar dispositie na die premissen onmiddelijk laat volgen dat hoogst dezelve tot handhaaving van de gemeene rust daartegen zo veel mogelijk hebbende willen en moeten voorzien, statueeren en ordonneeren, niet dat er geen onderzoek zal gedaan worden na de daader of daaders en die ongestraft gelaaten, neen geenzints want er word bij de wet aanvankelijk gesproken over het ongestraft blijven van hem ofte hen bij defect van bewijs terwijl circa finem word gesproken van de boete welke dader of daders bekend en overtuigd zijnde zou of zouden moeten betaalen, dus in de eerste plaats word daarbij weering van feitelijkheeden en bevordering der rust bedoeld door de verstoorder van dien een ofte meer te doen straffen wanneer die ontdekt en overtuigd zijn, terwijl omdat hoofddoel te begunstigen er gestatueerd word dat zij die in een gezelschap zijn geweest waar dusdaane personele veiligheid en gemeene rust stoorende feitelijkheeden zijn bedreeven, daartoe behoord hebben of bij dat gezelschap zijn bekend geweest alle te zaam en ieder in het bijzonder des gerequireerd, verpligt zullen zijn de dader of daders aan te wijzen en bekend te maken of dat zij dezelfde boete die de dader of daders bekend en overtuigd zijnde, zou moeten betalen zullen incurreeren en dat tot drie keer toe, zoals bij de wet te zien.

Dus de inductive of impulsieve reeden waarom aldus word gestatueerd opzigtelijk die van dat gezelschap is het defect van bewijs dat men ontmoette en aangezien de feitelijkheeden in tegenwoordigheid (niet staat er met bewust zijn) van gezelschappen bedreeven zijn veinzen, godslasterlijk ontkennen of andere practijken waardoor ignorantie van dader of daaders word bewimpeld is dus ook niet de ratio legis, daar niets bijzonders ten aanzien dier veinzerij of godslastering bij die wet word gestatueerd maar in het algemeen gesproken word van alle en een iegelijk van het gezelschap of daarbij bekend zijnde zonder iets te zeggen dat dat statut dadelijk meede strekt ter tegengaan van het veinzen en straffen der meened gelijk uitdrukkelijk wierd gezegt van de handhaving der gemeene rust.

Zodat indien men het bij die wet aangeroord ontveinzen en zelfs godslasterlijk ontkennen van de dader of

daaders te ignoreeren, opvat als een inductive reeden van de wet, zulks als dan niet verder gaat als voor zo verre te wetgever door dezelve veinsaards en godslasteraards te compreheeren ook onder de teegenswoordigen van het gezelschap dat verfoeilijk doen gelijktijdig en teffens teegen te gaan heeft gebuteerd, door te willen dat zij al wierd al eens onder eede ontkend, hetgeen zij waarlijk wisten en dat ex post zig soms ontdekkende bovendien een zaak van verder uitsiende gevolgen zou weezen, wyl dan nog eerst bovendien de vraag zou gelden wat is de straf voor de meined? en al wierd zulks ook nimmer ontdekt in allen gevallen zij onderhevig zouden blijven aan de bedoelde boeten te betaalen welke zij hadden kunnen voorkomen sampt al de verder gevolgen van hun soms te ontdekken verfoeilijk veinzen en godslasteren indien zij aan de waarheid op zijn tijd hadden hulde gedaan ook uit het ex post ontdekken van veinzen en godslastering volgd tog niet onwisbaar dat het voormaals deficieerend bewijs gesuppleerd word, zodat daardoor de causia legis finalis voorziening in de gemeene rust door het straffen der daader of daaders van gewelddadige feitelijkheid in drinkgelaagen gepleegd zou bereikt zijn, dus kan het tegengaan geen minder het straffen van veinzen en meined zo al meede eens word opgevat als de ratio legis impulsiva zulks egter niet verder zijn als voor zo verre dat gestatueerde meede of bij den voorziening dat in gezelschappen geen feitelijkheden straffeloos worden gepleegd; teffens is strekkende om tegen te gaan dat die van het gezelschap geen heul of troost daarin zoeken voor de daader of daaders door te veinzen of zelfs godslasterlijk te ontkennen dezelve niet te weeten en zulks is dan slegts eene ratio legis seicundaria of remota waarop dan eerst kan worden gereflecteerd wanneer van dat veinzen en meinedig ontkennen consteerd niet om tegens de zig daaraan schuldig gemaakt hebbende te ageeren uit deese publicaties ad infligen dam poenam lege praescriptum seu arbitrarium, want deese publicaties spreken van geen straf voor veinsaards of meinledigers maar om in dat cas te ageeren uit ons gestatueerde ten landregte p 2 t 20 of andere gemeene regten.

Nog eens dat de hoofddoel der meer aangehaalde publicatien weering van feitelijkheid in drinkgelaagen gepleegd en dat de inductive reeden van dezelve is het ongestraft blijven van dien bij gebrek van bewijs der dader of daders blijkt ook daar uit dat om het desweegen te bekomen bewijs te begunstigen een tapper (zo de feitelijkheid gebeurde in een herberg) voor een jaar en ses weeken bepaaldelijk, tenzij de dader of daaders door hem of anderen van het gezelschap inmiddels worden bekend gemaakt, bij poene als daarbij van zijn neering verstooken worden zal, geenzints rept de wet van eenige scientie, ja zelfs presentie van hem waard genoeg dat hij waard of tapper was van een herberg waarin zodaane feitelijkheid gepleegd is en alleen daarom word hij invoegen voormeld van zijn tapneering verstooken; ook is het niet genoeg dat hij waard en als die van het gezelschap bekend maake wie het ligt heeft uitgebluscht ofschoon de wet zelve die handdaadig houdende en quo ad poenam met de daders gelijk stelt, neen de wet eischt bepaaldelijk het aanwijzen en bekend maken van de dader of daders van de geperpetreerde feitelijkheden. En dit is onzes eragtens een overtuigend bewijs dat de ratio legis impulsiva geenzints is gelijk gedaagdens voorgeven bewust zijn scientia en daaruit eerst zulks bewezen zijnde ontstaane veinzerij en meined, wyl de wetgever zelfs afsnijdt al wat daartoe zou kunnen aanleiding geeven door niemand van die verpligting of het te incurreeren poenaal te examineeren al is het ligt zelfs uitgebluscht geworden, ja al wierde de uitblusser van dien zelfs naamagtig gemaakt als welke uitblusser per factonam legis of wetduiding word gehouden voor een van de daaders, voor zo verre namentlijk als door hem ook moet worden betaald dezelfde boete welke de dader of daders ontdekt en overtuigd zijnde, zoude moeten betaalen, dog niet verder also die van het gezelschap door het straffen van dien uitblusser geenzints worden ontheeven van de verpligting aan hun door de wet opgelegd om alnog of de daader of daaders van het feit des gerequireerd zijnde te moeten ontdekken of de bij de wet bedoelde boete tot drie hunner toe te moeten betaalen, gelijk ook wederkeerig daardoor de uitblusser van het ligt geenzints word geexcuseerd. Des dan door de gedaagdens zeer verkeerdelijk is voorgewend dat de meergemelde publicatien hun oorsprong vooral zouden verschuldigd zijn aan een, in cas van in drinkgelaagen en diergelijke bijeenkomsten gepleegde gewelddadigheeden, verfoeilijk veinzen en meinedig ontkennen van den daader of daaders niet te weeten en overzulks het meede verkeerdelijk is dat daarom zij gedaagdens niet in de termen van de wet zouden vallen anders als bij in cas poenaal ongeoorloofde extensive interpretatie immers tot tijd en wijlen het niet gebleek dat zij weetenschap van den daader of daders hadden. Daar zoals uit het vooren gezegde blijkt dat men genee veel minder eenige in cas poenaal ongeoorloofde

extensive interpretatie zelfs benodigd heeft om de gedaagdens te stellen onder het bereik deezer publicatien alzo het tog de facto consteert dat Jan Hesselink gewelddadig mishandeld is geworden op het voorzeid mestmaal dat de gedaagdens zijn tegenswoordig geweest in dat gezelschap en daarbij zeer wel bekend en eindelijk dat zelfs allen die men daar heeft kunnen ontwaaren op dat gezelschap aanwezig te zijn geweest na den dader of daaders ondervraagt zijn, edog zonder dat dezelve dader of daders is of zijn bekend gemaakt geworden, terwijl na de letter van die publicaties in dat cas de wet wil dat het geheele gezelschap of alle die geene welke zijn tegenwoordig geweest bij het pleegen van zodaane gewelddadige feitelijkheeden en tot het gezelschap behooren of daarbij bekend zijn, alle te zaam en ieder in het bijzonder aanspreekelijk voor en onderhavig zijn zullen aan de boete welke de daader of daaders bekend en overtuigd zijn zoude moeten betalen wanneer zij dezelve daader of daaders daartoe gerequireerd en geciteerd zijnde, niet komen aan te wijzen en bekend te maken en zulks tot zo lange dat dezelve boete door drie perzoonen zal weezen betaald.

Dit gestatueerde dus presumeert scientia ex presentia en zij begeerd den baar of schuldigen man, ofwel zij begeerd boete van de presenten of gezelschaphouders tot driemaal toe.

Hiertegens dan ook al vorders betragt de voorgevens van gedaagdens dat zou moeten zijn beweezen geweest dat zij kennis of wetenschap hadden van den daader of daaders en wel daar de lamp was uitgebluscht en zij dus in de onmogelijkheid zouden geweest zijn de dader of daders te ontdekken en dat het ook niet beweezen zou zijn dat zij lieden op het ogenblik van de gepleegde feitelijkheeden zouden zijn daarbij present geweest, zo heeft dat alles te zaam of ieder afzonderlijk getoetst aan de woorden van het gestatueerde niet anders kunnen beschouwd worden dan als zo veele uitvlugten in de daad eene strekking hebbende tot elusie van en wet welke de wetgever moest daarstellen tot handhaaving der gemene rust ter bereiking van welk but de wetgever tot gestrenge middelen moest overgaan uit aanschouw dat al meer en meer klagten dien wetgever voorkwamen, dikwijls gewelddadige feitelijkheeden wierden begaan welken veeltijds ongestraft bleeven bij gebrek van genoegzaam bewijs, onaangezien dezelve begaan wierden in teegenwoordigheid van geheele gezelschappen van menschen. Deze, hoewel rigide edog noodzaakelijk bij den wetgever geoordeelde wet, zou nu ten enen maalen op een niets nieuws gestatueerde uitloopen wanneer momenteele presentie bij het geperpetreerde scientie, veinzerij of gedaane meined omtrend het al of niet bekend maaken van den daader of daaders zulks te doen gevorderd zijnde, moest worden beweezen door dien officier die uit hoofde van dat statut tegens een lid of meer tot drie incluis die tot het gezelschap gehoorde of daarbij bekend waaren ageerde bij defect van genoegzaam bewijs van den baarenman te kunnen actionneeren van wie tog dat de wet eludeerend en daarom gewis ook niet gevorderd bewijs anders te bekomen als van de zulken die zo allen opregt hebben verklaard, reeds betuigden of de poneerden den schuldigen te ignoreeren en die dus zo veel te meer moeten ignoreeren wie al of niet bij het geperpetreerde momenteel prasent waaren daarvan kennis dragen, zulks gezien of desweegen verfoeyelijk of meinedig hebben voorgewend den daader of daaders niet te weeten, op zijn best tog zou daar van eenige inligting kunnen bekomen worden van de daader of daaders zelve, dog deezen worden verzwegen, ja verzwijgen zig zelve en dus blijvende ongestraft bij gebrek van genoegzaam bewijs, zo zullen zij het tog niet zijn die die inligting zullen afgeeven.

De souverain moest dan wel, zou dezelve geenzints aan statut ter bereiking van deszelfs hoofddoel daarstellen, eenige verpligting opleggen aan die van het gezelschap.

De wetgever dagt nu goed om hen die in zoo een gezelschap geweest waaren of daarbij bekend stonden onder de bij het statut voorkoomende alternative verpligting te brengen. En of wel nu dat gedisponeerde zo ten aanzien van die gezelschappleeden als van een tapper en uitblusscher van het ligt rigide zij, zo zal men tog moeten erkennen dat dat dispositief zeer geschikt is om de schuldigen dier feitelijkheeden te ontdekken om niet straffeloos voortaan de gemeene rust door schending der personeele veiligheid te laten turbeeren.

Dusdaane dan heilzame wet te laten circumvenieren zelfs door middelen bij die wet afgesneeden vermag geen rechter *cucius est legem explicare cum effectu ut aliquid operetur* l 7 et 10 ff et C de legib ut utilem rei publicae legem interpretatione juvet potius quam restringat l 25 ff de legib l 64 ff de cond et demonst.

Zodat de termes van die wet zoals aangetoond alhier aanwezig te zijn geblijkende, zonder dat eenige

impoenalibus verboden extensive explicatie worden gebeezigd, maar bij de uitgedrukte woorden der wet slegts berust is het alwijders onses eragtens regt moet zijn, dat in weerwil ook dat gestatueerde rigoueus zij des niets te minder voor een regter in allen gevallen te letten staat quod nom de legibus sed secundum leges judicari oportet en wel worde toegezien dat de wet niet verijdeld worde en dierhalven dat alzo de wetgevers voor de inductive reeden van het gestatueerde zelve hebben opgegeven het veeltijds ongestraft blijven van geweldadige feitelijkheeden in drinkgelaagen en diergelijke bijeenkomsten bij defect van genoegzaam bewijs, vermits het kwaadaartig en zelfs onder eede ontveinzen van den daader of daaders te weeten, egter tog de om het geperpetreerde, mits met een geldboete strafbaar zijnde, daarbij gestatueerde aanspraakelijkheid van het geheele gezelschap of alle die geene die daarbij zijn tegenwoordig geweest en tot het gezelschap behooren of daarbij bekend zijn alle te zaamen ieder in het bijzonder geenzints kan worden gereginstreert tot een geval van kwaadaartig of verfoeyelijk ontveinzen zodat dusdaane malice zou moeten beweezen worden meterdaad plaats te hebben om met effect uit dat statut te kunnen worden geageert. Te minder omdat ofwel opzigtelijk de ratio finalis van eenige wet of statut distinctie kan te maaken vallen omtrend hetgeen al of niet onder het gedisponeerde bij die wet of statut behoort, zulks egter geenzints vermag te geschieden ten aanzien van de ratio impulsiva, waarbij zal men zig een wanvoeglijke superioriteit niet arroyeeren, moet worden verbleeven zoals die wet of statut daarop komt te disponeeren, ja zelfs al waare het dat die inductive reede niet kon worden bevroed quia opinio statutum pro ratione hebtur dufficit quod statuentes existement statutum esse bonum nam opinio pro ratione est etsi in specia iniquitectem ali quam continuaat fiere quippe protest ut statutum moribus statutentium consentaneum fit licetalibi iniquum foret. Et hoc quidem omnium maxime obtinant si statuta juricomnium darogent Gail l 2 obser n 2 adde Voet ad ff de legib n 6.

En dit vermeinen wij van alle zonderlingen applicatie op het onderhavige statut van 15 july 1737 te weezen om dezelve te doen ontzenuwen, ook door het uitvlugt van gedaagdens dat dezelve dan eerst meede plaats zou hebben in gevalle er in het geheel geen bewijs van den daader of daaders was te bekomen. Zodat eenig bewijs, hoe zwak ook, daarvan zijnde dat gestatueerde zou doen cesseeren gemerkt de wet geen directe preuve vordert van dat defect van bewijs van den dader of daders om uit kragt van deszelfs teneur tot drie van het gezelschap te kunnen actioneeren om of den baarschuldigen bekend te maken of het poenaal te incurreeren, terwijl ook zodaane uitvlugt van gedaagdens en assertie involveerd dat er genoegzaam bewijs zijn zoude, hetwelk dan hun taak was ter hunner decharge te verifieeren, als wanneer zulks even als door het aanwijzen en bekend maaken de aan hun opgelegde verandwoordelijkheid of het anderzints te incurreeren poenaal deed ophouden.

Alzo tog door die aanwijzing en bekendmaking der dader of daders voor een van het gezelschap den anderen van het gezelschap niet word ontheeven van zijner alternative verpligting, tenzij die gedaane bekendmaking tot overtuiging van den dader of daaders genoeg zij, gemerkt had dit anders plaats en den dader straffeloos bleef en alle de overigen van het gezelschap door zo eene bekendmaking dezelve zij dan reel gefingeerd of volgens onderling afspraak gedaan van de verpligting op hun allen berustende volgens de wet zouden ontheven worden waardoor dan handtastelijk die wet zou worden geeludeerd, zo wel ten aanzien van de causa finali, als van de causa impulsiva van dat gestatueerde.

Moetende het gewisselijk tot convincante overreeding strekken dat de wetgever is doordrongen geweest van het nut en de noodzaakelijkheid van die haare publicatie van 15 july 1737 dat hoogst dezelve dat statut quam deroget juri communi scilicet noxa caput sequitur, niet alleen opnieuw door renovatie heeft geinhareerd op 12 april 1754 maar daarenboven zelfs als toen zeer notabel heeft geamplieerd met de woorden "buyten de huysen op de gemeene straaften en weegen". Evenals of de wetgever ondervonden hebbende in die tussentijd van 1737 tot 1765 dat men in het gezelschap of bijeenkomst te veel belemmerd zijnde om violentien in het gezelschap of drinkgelag te pleegen, zulks wierd gepractiseerd buiten het drinkgelag of de bijeenkomst op den gemeenen weg of straat, zodat zulks niet zijnde uitgedrukt in de publicatie van 15 july 1737. Hoogst dezelve tot meerdere bereiking van haar hoofddoel handhaaving van de gemeene rust noodzakelijk heeft geoordeeld de voorzeide ampliatie te doen.

Schoon ook zoals gezegt een rigoueus gestatueerde behelzen als van het gemeene principe van het recht poena solum suos tenet auctores, devieerend egter geenzints ten eenene maalen vervreemd zijn van hetgeen dat gemeene regt, ja zelfs ons landregt voorschrijft omtrend feitelijke voorvallen, iets gemeens

hebbende met de onderhaavig in gezelschap geperpetreerd feitelijkheid zoals te regte is aangemerkt door den klager bij triplicq onder allegatie van corendecis 151 n 8 in verbis quando plures in rixa congregati si uni in feratur vulnus en c, voorts van H. de Groot inleid tot de Hollandse regtsgeleerdheid 2 B 34 cap et wetembec in parasit ad ff l 9 t 2 n 9.

Bij welk betoog dat namentlijk dat herhaardelijk gestatueerde in verband staat met het Roomsche en ons eigen en ook nabuurlijk Geldersch landzeedelijk regt, wij slegts zullen voegen het voorkomend bij ons landregt p 2 tit 21 a b en Schrass ad refor velax c 5 a 3 n 5. En dit vermeinden wij ook te moeten aanstippen, ten blijke waarom wij als onbekookt moeten beschouwen der gedaagdens begrip, dat meergemelde gereitireerde en geamplieerde publicatie van 1737 geenzints in cas subject zou plaatsch grijpen ook uit hoofde dat hetzelfde een singulier, odieus ofwel rigide statut geheel devieerende van het jus commune zou bevatten. Edog hetwelk ook daar het ten aanzien der alternative verpligting der gezelschaphouders om of bekendmaking te doen van dader of daders der in het gezelschap bedreeven feitelijkheid of dezelve amende te incurreeren tot drie hunner toe, welke die dader of daders bekenden overtuigd zijnde zouden moeten betaalen, daaromtrent derogeert het algemeen regt noxa sequitur caput na het voorgeven van gedaagdens hetwelk ook in het thesi waar is, juist daarom dan stiptelijk veluti statutam juri communi recedens moet worden nageleefd zonder dat hetzelfde vermag te worden kragteloos gemaakt door principes ontleend of geput uit dat jus commune van hetwelk de wetgever doordat hun gestatueerde tot meerdere beveiliging van gemeene rust en overzulks handhaaving der policie heeft willen afwijken quoniam si statuentes a juri civili recedere voluisse constat ratio nulla est curialiam statutorum quam placitorum Romanorum ad subevemus interpretationem ad ut et recedentia a juri civili sed magis ab ipso jure statuario sensum et explaite onem recipere debetant Voet ad ff de leg n 24.

Wij vermeinen met dit een en ander genoegzaame redenen te hebben gegeven waarom wij des klagers eisch dugtig en daar tegens der gedaagdens op positie ondugtig te weezen, moesten oordeelen zonder dat wij het alwijders daartoe noodig achtte om ex professe na te gaan de wijdere tegenwerpselen gedaan tegen den eisch rat offic genomen alsof in cas subject eerste onderzoek zou moeten zijn gedaan na hun die het ligt heeft uitgebluscht, voordat van de aanwezenden en wel in specie van de gedaagdens de daader of daaders van de feitelijkheid niet bekend maakende de boete kon worden gevorderd, dat ook alle die geenen die tot het gezelschap behoorden bevoorens hadden geciteerd en ter voorzeide bekendmaking hadden moeten zijn gerequireerd alvorens zoals gedaan de gedaagdens konden worden geactioneerd. En eindelijk dat alzo het gepleegde slegts onder de geringe misdrijven, waar de boete niet aan den drost maar aan den schout of rigter zoude competeeren, te rangschikken weesen zouden, overzulks zij gedaagdens in deezen niet door den drost zouden hebben kunnen zijn geactioneerd geworden.

Want om nu niet ten aanzien van het eerste te zeggen dat, zo er ante ommia onderzoek had moeten gedaan worden na den uitblusser van het ligt, omdat door die ook de dader zou worden verstaan bij meergemelde publicatien (als des egter neen daar die uitblusser bij eene speciaale articul of nieuwe zin dier wet en wel per fictionem legis voor een van de daaders word gehouden en ook die van het gezelschap is opgelegd om des gevorderd de waare dader of daaders bekend te maken, edog niet hem die door wetduiding slegts daar voor word gehouden, zodat zij door dien uitblusser van het ligt naamagtig te maaken, zig van het poenaal bij gebrek van aanwijzing van de waare dader of daders te incurreeren zouden kunnen ontheffen), als dan nog en in dat cas in ons geval het de facto blijkens stukken sub D E en F bij aanspraak consteerd dat er gerequireerd is om ingevolge publicatie van 12 april 1765 den dader of daaders aan te wijzen en bekend te maaken zodat in val al eens als des egter neen gelijk gezegt bij dat statut door de woorden aanwijzen en bekend maaken van daader of daaders ook mogt weezen bedoeld den uitblusser van het ligt, als dan nog door voorzeide requisitie zou zijn voldaan geworden aan die intentie van het statut alvorens zulks dan ook blijkens acta vrugteloos gerequireerd zijnde de gedaagdens aan te spreken voor de boeten bij dat statut bepaald in cas van niet aanwijzing en bekendmaking der daader of daders wie dan ook in gevolge dat placcaat daaronder mogten worden begreepen.

Terwijl het begrip dat alle gezelschapliden hadden moeten zijn geroepen geweest om den dader of daders naamagtig te maaken alvorens deese actie te institueeren, even zo erroneus is om reeden uit het voornoemde gezegde reeds op te maaken daar de wet ook duydelijk zegt dat allen tezaam en ook een ieder in het bijzonder des gerequireerd zijnde of de gevraagde bekendmaking moet doen of de bedoelde boete

moet betaalen, uit welke woorden wel blijkt dat alle die van het gezelschap tot drie toe het poenaal incurreeren wanneer er geen bekendmaking van den dader of daders door hun geschied, edog geenzints daar uit volgd dat altoorens dat poenaal in dat cas van verzwijging te kunnen afeischen van deeze of geenen van het gezelschap tot drie hunner incluys, als dan eerst alle de individus van dat gezelschap daartoe behoord of daarbij bekend zijnde geweest noodwendig zouden moeten geciteerd en gerequireerd zijn geworden om de dader of daders aan te wijzen en bekend te maken, zodat een omissie van een eenig individue van dat gezelschap tot zodaane opgaave zulks omtrend de overige lieden de werking die publicatien zou doen opschorren.

Het tegendeel tog hiervan geblijkt ook daar uit dat die met alle en een iegelijk van het gezelschap aansprakelijk gesteld hebbende om des geciteerd en gerequireerd zijnde de bekendmaking te doen, egter die aansprakelijkheid ten aanzien van het poenaal in cas van niet ontdekking of aanwijzing niet uitstrekt tot alle en een iegelijk maar borneerd tot drie perzoonen van dat gezelschap zodat na een gezond verstaan dier publicatien een ofte meer, ja zelfs maar die drie van het gezelschap alleen bevoorens geciteerd en gerequireerd zijnde geweest, om den dader of de daders aan te wijzen en bekend te maaken, dog zulks niet doende uit kragt van het gestatueerde voor het daarbij bedoeld poenaal teregt kunnen worden aangesprooken.

En wat specteerd de voorgewende geringheid van het feit, zodat slegts vatbaar voor een geringe boete zou weezen voor den schout, daaromtrent zal men maar remarqueeren dat al waare zulks waar als des egter neen uitwijzens voorens dan nog ook dat door gedaagdens slegts van ter zijde als een middel van defensie worden geroerd zonder hetzelve wijders te urgeeren, veel minder op een beslissing van dat voortgebragte te insteeren, gemerkt ten principaalen is gecontraconcludeerd en niet in exceptivis, terwijl dat geobmoveerde de ingredienten van informaliteit of zoortgelijke exceptie waarover ons oordeel niet is gevraagd of involveerd.

Evenals ook alle die andere tegenwerpzelen van gedaagdens wel beschouwd, dan bevatten nog dezelve handtastelijk alweeder de ingredieten van de exceptio prematuri eo modo quo agis male agis et tibi adversu me non competit actio, waarover egter blijkens conclusie en contraconclusie ten principaalen rouleerende geenzints regt is gevraagd en dierhalven, al konden dezelve steek houden in deezen daarop zoals al dadelijk hierboven is genoteerd, onse beslissing zig geenzints kan vestigen.

Eindelijk hebben wij vermeind te kunnen passeeren de soms te opperen vraag, zijn de wonden aan Jan Hesselink geïnfligeerd werkelijk van dien aart dat ze met een geldboete strafbaar zijn zodat de publicatien van 15 july 1737 en 12 april 1765 bepaaldelijk spreekende van wandaaden die met een geldboete strafbaar zijn, in deese grond van actie hebben kunnen opleveren.

Gemerkt tog uit de onderhaavige aanspraak consteerd dat die wonden bij den fiscaal composibel te weezen, wierden daargesteld en daarteegens door de gedaagdens niets is gecontradiceerd, ja zelfs door hen gesustineerd is dat het geperpetreerde aan J. Hesselink slegts sorteeren zou onder kleyne misdrijven en krakeelen waarop maar een geringe boete zou gesteld zijn zodat wij, ofschoon twee dier wondingen keurbaar zijn bevonden uit aanschouw, dat alleen door de keurbaarheid een wonde de composibiliteit van dat feit niet direct door onze landswet word weggenomen blijkens p 2 tit 23 in verbis van een keurbaare wondinge, het daarvoor hebben moeten houden dat de aan Jan Hesselink ter tijd en plaats voorschreven aan gedaane geweldenaarjen onder die misdaden sorteeren welken waarlijk met een geldboete strafbaar zijn, immers ook volgens het nergens door gedaagdens gecontraconcludeerd gevoelen en dan daarop tegens hen gedaanen eisch van den klager.

Welke klager ons dan ook is toegescheenen het dictamen van meergemelde publicatien geenzints buyten alle presuntien juist tegens de gedaagdens als tot dat mestmaal gehoord hebbende, te hebben gedirigeerd, alzo tog dezelve zig des tijds boven anderen in specie G.J. Hoevink en L. Fokkers schijnen te hebben gesignaliseerd. En wat betreft het point van kosten hebben wij in desen geen genoegzame reeden ontmoet om af te wijken van de gemeene rege victus victori luat impensas, want of wel onderscheiden bedenkingen door gedaagdens wierden geobmoveerd zonderling opzigtelijk het verstaan en het berijk dier meermaals genoemde publicatien, zo vonden wij dezelve vrij minder gegrond op den inhoud van dat gestatueerde zelfs als welgeput uit een ten eenen maalen verkeerd, ja illudeerend begrip van dezelve, zodat men ook ten opzichte van het point van kosten, zowel als van de vierde verhooging der geeischte boete opzigtelijk

welkers al of niet parallelliteit met opzigte van het geperpetreerde waarvoor die van het geelschap tot drie toe bij defect van bewijs en overtuiging van den waren dader of daders zijn aansprakelijk gesteld in geval van des gerequireerd zijnde, deszelfs of derzelve niet aanwijzing en bekendmaking, ofschoon wij ook niets door gedaagdens geremarqueerd, veel minder geadstrueerd hebben gevonden en men dus geenzints heeft vermogen af te wijken van het ten landregte p 2 tit 23 in verbis, also dat ook.

Wij egter hebben vermeend die geeischte boeten te mogen modereeren en bepaalen op eene summa zoals bij het dictum deezes vermeld staat, deels omdat een rigter zulks vermog tenzij de mulcte bij het gestatueerde bepaald is vid l 131 f 1 et l 244 ff de vs adde Schrass refor velav c 2 a 12 en ook zulks allenzints compatibel is met ons landregt p 2 t 23 en deels ook omdat na onze statuten, nadat zelfs op 12 maart 1640 verhooging van breuke is geschied, in het algemeen de boete niet zeer hoog zijn zodat, ofschoon J. Hesselink wel degelijk ook keurbaar is gewond geworden, dezelve egter niet zo zwaar schijnen te zijn geweest of wij vermogten deze boete zoals bij het dictum deezes geschied, te bepaalen en modereeren.

Weshalven dan om deeze en andere redenen en regten meer, het landgerichte voormelt met toegetrokken advys van de ondergetekende regtsgepromoveerdens tusschen parthijen doende onzijdig regt in naame en vanwege des Bataafschen volks decreeteert en verstaat, dat den aanlegger ratione officii deszelfs eisch en conclusie zulks dan nog ten bedraage van honderd oude schilden door ieder der gedaagdens te betaalen, behoort te worden geadjudiceerd, zoals zulks aan hem klager word geadjudiceerd mits deesen en dat dien ten gevolgen de gedaagdens Gerrit Jan Hoevink, Lambert Fokkers en Jan Hendrik Cemer worden gecondemneerd om ieder hoofd voor hoofd ten profijte van de hoogheid des volks van Overijssel te moeten betaalen eene somma van honderd oude schilden en wegens bevonden onrechte tegenweer en een vierde meer van dien.

Met condemnatie van dezelve gedaagdens in de kosten dezer proceduure mitsgaders in de volle sportulen en advyspenningen wordende daartoe getaxeerd de rekening van den advocaat fiscaal F.H. Racer op eene somma van hondert zeven en dertig guldens, agtien stuivers en agt penningen. En die van den procureur fiscaal G. Pennink op eene somma van hondert drie en vijftig gulden, vijf stuivers en agt penningen, mits dan nog gezegde procureur fiscaal respicieere de termijn van pronunciatie, anders op tien guldens minder en doende voorts zij beide advocaat en procureur fiscaal des gevorderd verklaring als na reglement van 1719 art 19.

Aldus bij ons ondergetekenden geadviseerd binnen Zwol den 18 february 1802.

W. Wander Gronden en J.W. van Rhijn.

Actum Goor den 20 maart 1802.

Rigter Wolter Jalink. Assessoren proc. B.J. Knape en Harmannus Jalink.

Nadat van zijnden van den aanlegger de gerequireerde sportulen advys gelden ter somma van f 161 waaren erlegd en de gedaagdens daartoe aangezocht en niet erschienen zijnde, is voorenstaande sententie in contumaccan van dezelve gepronuncieerd en uitgelezen.

Wolter Jalink rigter.